

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

KERTOMUKSIA VARHAISKASVATUKSEN LAADUSTA

Hanna Saine

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Sosiaali- ja terveysalan
kehittäminen ja johtaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

SAINE, HANNA:
Kertomuksia varhaiskasvatuksen laadusta

Opinnäytetyö 64 sivua, joista liitteitä 6 sivua
Marraskuu 2015

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen laatua Ikaalisten kaupungissa henkilökunnan näkökulmasta. Tutkimuskysymyksillä selvitettiin mitä on Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen laatu henkilökunnan kertomusten perusteella sekä millaisia varhaiskasvatuksen kehittämistarpeita kertomukset paljastivat? Varhaiskasvatuksen laatu on jokapäiväistä arjen toimintaa. Jokaisella taholla sekä kasvattajilla, lapsilla että huoltajilla on oma näkökulmansa siitä, mitkä asiat ovat tärkeitä ja keskeisiä varhaiskasvatuksen laadusta puhuttaessa. Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti oma työni varhaiskasvatuksen parissa sekä mielenkiinto kehittää omaa työtä ja varhaiskasvatuksen työkenttää. Myös elokuussa 2015 uuden varhaiskasvatuslain myötä voimaan astuneet muutokset kutsuivat tarkastelemaan varhaiskasvatuksen laadun nykytilaa ja tulevaisuutta, sitä työhään toteuttavien ammattilaisten näkökulmasta.

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus, joka on toteutettu narratiivisena eli kerronnallisena tutkimuksena. Tutkimus toteutettiin kutsumalla kaikki Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijät kirjoittamaan omiin ajatuksiinsa ja kokemuksiinsa pohjautuvaa kertomusta varhaiskasvatuksen laadusta ihannetilanteen ja kauhuskenaarion muodossa. Kerronnallista aineistoa on jäsennetty kahdella tavalla, kerronnallisella analyysillä sekä sisällönanalyysin luokittelua apuna käyttäen. Kaikkien vastausten sisällöt on luokiteltu Suomen Kuntaliiton varhaiskasvatuksen laadunhallintamallin sisältöalueiden alle. Sen lisäksi yksittäisiä kertomuksia on analysoitu hyödyntäen Labovin ja Waletzky'n kerrontamallia.

Tulokset kertovat, että johtamiseen kaivataan selkeyttä sekä enemmän määrätietoista johtamista. Myös työnkuvien selkeyttämisen ja käytäntöjen yhtenäistämisen vastaajat nostavat laadukkaan varhaiskasvatuksen takeiksi. Laadukas varhaiskasvatus vaatii kasvattajilta ja esimiehiltä ammattitaitoa sekä oikeaa asennoitumista ja motivaatiota työhön ja toisiinsa. Tämä näkyy toiminnan suunnittelussa ja lapsen kehitystä tukevan toiminnan toteuttamisessa. Tulosten perusteella myös motivoituneella henkilöstöllä ja hyvällä ilmapiiirillä on selkeä yhteys toisiinsa, kun työntekijät ovat motivoituneita ja innostuneita omasta työstään, tuo se työyhteisöön tarttuvaa innokkuutta ja yhteistä tapaa toimia. Yhteistyötä huoltajien kanssa eli kasvatuskumppanuutta pidetään tärkeänä laadun määreenä, kuten myös kokonaisvaltaista lapsen turvallisuutta.

Asiasanat: varhaiskasvatus, laatu, henkilöstö, kehittäminen, kerronnallisuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Development and Management of Health Care and Social Services

SAINE, HANNA:
Stories about Quality of Early Childhood Education

Master's thesis 64 pages, appendices 6 pages
November 2015

The purpose of this thesis was to collect information about the quality of early childhood education in the city of Ikaalinen, from the personnel's point of view.

This qualitative narrative study was carried out by inviting all the personnel in early childhood education in the city of Ikaalinen to write their own thoughts, opinions and experience-based stories. Personnel wrote about an ideal situation or a horror scenario about the quality of early childhood education.

The data were analyzed in two ways using narrative analysis and classification based on content analysis. All the answers were classified under the quality management model of early childhood education content areas. Answers were analyzed also using Labov and Waletzky's narrative model.

The results showed that the management needed to be more clear and the management more purposeful. Also, job descriptions should be clearer. Personnel should have enough motivation and right attitude to work. When personnel are motivated and want's to develop their work in early childhood education supports that children's needs in many different ways. Motivated personnel and a good atmosphere are linked to each other. If the personnel are motivated and enthusiastic about their work, it brings more enthusiasm to the working community.

Key words: early childhood education, quality, personnel, narrative

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VARHAISKASVATUS TUTKIMUSYMPÄRISTÖNÄ	8
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAVOITE.....	10
4	VARHAISKASVATUKSEN LAATU	11
4.1	Laadunhallinta ja laadun arviointi varhaiskasvatuksessa	12
4.2	Aikaisempia tutkimuksia varhaiskasvatuksen laadusta	14
4.2.1	Kirjallisuuskatsaus ja sen toteuttaminen	15
4.2.2	Kirjallisuuskatsauksen tulokset.....	15
5	VARHAISKASVATUKSEN LAADUNHALLINTAMALLI.....	18
5.1	Johtaminen	19
5.2	Henkilöstö ja taloudelliset resurssit	21
5.3	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnittelu ja järjestelyt.....	22
5.4	Varhaiskasvatusympäristö	23
5.5	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttaminen	24
5.6	Hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tuki	25
5.7	Osallisuus ja vaikuttaminen	26
5.8	Verkostoyhteistyö	27
5.9	Arviointi ja vaikuttavuus	28
6	TEOREETTISEN MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	29
6.1	Kerronnallinen tutkimusote	30
6.2	Aineiston keruumenetelmä	31
6.3	Kertomusten tutkimisen analyyttiset työvälineet.....	32
6.3.2	Kerrontamalli	33
6.3.3	Aineiston analyysi.....	34
7	TULOSTEN TARKASTELU	36
7.1	Varhaiskasvatuksen laatu Ikaalisissa	36
7.1.1	Johtaminen ja henkilöstö.....	37
7.1.2	Varhaiskasvatuksen suunnittelu ja varhaiskasvatusympäristö.....	38
7.1.3	Varhaiskasvatuksen toteuttaminen.....	39
7.1.4	Yhteistyömuodot ja arviointi.....	40
7.2	Kerronnallisuuden dynamiikka.....	41
7.2.1	”Kertomus varhaiskasvatuksesta”	42
7.2.2	”Laadukas varhaiskasvatus”.....	44
8	POHDINTA.....	48

8.1 Eettiset kysymykset ja luotettavuus	48
8.2 Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset	49
LÄHTEET	56
LIITTEET	59
Liite 1. Kirjallisuuskatsauksen sisäänotto- ja poissulkukriteerit	59
Liite 2. Kirjallisuuskatsauksen haut	60
Liite 3. Kirjallisuuskatsauksella valitut tutkimukset	61
Liite 4. Kirjoittamiskutsu	63
Liite 5. Kirjoittamiskutsun muistutus	64

1 JOHDANTO

”Suomalaisen päivähoidon laatu vaihtelee luvattoman paljon. Vain pieni osa päiväkodeista toimii niin kuin niiden pitäisi. Päivähoidon tärkein tehtävä on ollut mahdollistaa vanhempien työssäkäynti. Vähemmän on mietitty sitä, mitä päivähoito antaa lapselle, kuitenkin päiväkodeissa eletään iso osa lasten elämää.”, sanoo varhaiskasvatuksen dosentti Marjatta Kalliala Suomen Kuvalehden artikkelissa vuonna 2012.

Varhaiskasvatuksen laatu on jokapäiväistä arjen toimintaa, jota kasvattajat arvioivat yhdessä perheiden kanssa. Jokaisella taholla on oma näkökulmansa siitä, mitkä asiat ovat tärkeitä ja keskeisiä varhaiskasvatuksen laadusta puhuttaessa. Laatutyön tekemisessä kulkevat käsi kädessä yhteinen näkemys lapsesta sekä kasvatuksesta ja oppimisesta rakentuen yhteiseen arvopohjaan. (Portell & Malin 2007, 12.)

Tämän tutkimuksen aiheena on selvittää varhaiskasvatuksen laatua henkilökunnan näkökulmasta, mitä laadukas varhaiskasvatus on ja mitä se ehdottomasti ei ole. Tarkoituksena on pohtia myös laadun kehittämistä ja tehdä konkreettisia ehdotuksia siitä miten tutkimuksen tieto otetaan kehittämistyössä käyttöön. Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti oma työskentelyni varhaiskasvatuksen parissa sekä mielenkiinto kehittää omaa työtäni ja työkenttää. Uuden varhaiskasvatuslain mukanaan tuomat muutokset toivat myös mielenkiintoa ja uutta näkökulmaa tutkimukseen. Tutkimuksessa pyydettiin henkilökuntaa kirjoittamaan kertomuksia varhaiskasvatuksen laadusta ihannetilanteen tai kauhukertomuksen muodossa. Kertomus sai olla realistinen kuvaus varhaiskasvatuksen tilanteesta tai siinä sai käyttää vapaasti mielikuvitusta. Kertomus siitä mikä kuvaa vallitsevaa, toivottavaa tai ei toivottavaa varhaiskasvatuksen tilaa Ikaalisissa.

Käsitteellisesti ja sisällöllisesti varhaiskasvatuksen laatu on hyvin moninainen ja laaja kokonaisuus. Varhaiskasvatuksen laatu muodostuu vähintään palvelun tarjoamisesta sekä sen riittävydestä. Varhaiskasvatuksen sisällölliseen laatuun eli kasvatustoimintaan ja sen sisältämään pedagogiikkaan liittyy suuri määrä erilaisia laadun määreitä. Tiivistetysti näitä ovat esimerkiksi johtaminen, henkilöstön koulutus ja osaaminen, lapsiryhmien koostumus, varhaiskasvatusympäristö, yhteistyö ja kasvatuskumppanuus sekä toiminnan toteuttaminen ja arviointi. Myös toiminnan pohjautuminen valtakunnalliseen ohjaukseen on huomioitava asia. Lapsen ja huoltajien osallisuus, lapsen positiiviset kokemukset ja

turvallisuus sekä kasvun, kehityksen ja oppimisen edistyminen ovat myös tärkeitä laadun elementtejä. (Estola, Alila & Kinon 2014.) Varhaiskasvatuksen laatua määrittelee myös 1.8.2015 voimaan astunut uudistettu varhaiskasvatustaki, jonka mukaan varhaiskasvatus on kokonaisuus, joka muodostuu suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta, painottuen pedagogiseen toimintaan.

Vankka, tasapainoinen ja laadukas varhaiskasvatus on perusta lapsen hyvinvoinnin, kehityksen ja opinpolun rakentumiselle. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on vahvistaa koulutuksellista ja yhteiskunnallista tasa-arvoa sekä elinikäistä oppimista. Kansainväliset tutkimukset kuten Sylva ym. (2003) osoittavat, että laadukkaalla pedagogisella varhaiskasvatuksella on merkitystä lapsen oppimiselle, kehitykselle ja koulumenestykselle. Varhaiskasvatus ennaltaehkäisee lasten oppimisvaikeuksia sekä toimii varhaisena puuttujana erilaisiin oppimisvaikeuksiin. Myös syrjäytymistä saadaan ehkäistyä laadukkaalla varhaiskasvatuksella. Yhtenä varhaiskasvatuksen ydintehtävistä on toimia lasten sosiaalisten taitojen kehittäjänä. Voidaankin todeta, että laadukas varhaiskasvatus on tuottavaa. (OAJ 2015.)

2 VARHAISKASVATUS TUTKIMUSYMPÄRISTÖNÄ

Tutkimus on tehty yhteistyössä Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Tutkimusaihe on ajankohtainen, koska Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen laatua ei ole henkilökunnan näkökulmasta arvioitu useampaan vuoteen. Se oli näin ollen myös luonnollinen tapa rajata tutkimus koskemaan vain henkilöstöä. Tutkimuksen tuloksien pohjalta pystytään kehittämään toimintaa kohti laadukasta varhaiskasvatusta ja tähän tutkimuksen tuottama tieto valjastetaan. Myös uuden varhaiskasvatuslain myötä voimaan astuneet muutokset kutsuvat tarkastelemaan varhaiskasvatuksen laadun nykytilaa ja tulevaisuutta, sitä työnään toteuttavien ammattilaisten näkökulmasta.

Tutkimuksen kohdeorganisaatioon kuuluu kolme päiväkotia, joista yksi on neljä ryhmäinen vuoropäiväkoti. Tämän lisäksi organisaatioon kuuluu kolme ryhmäperhepäiväkotia ja 12 omissa kodeissa työskentelevää perhepäivähoitajaa sekä varhaiskasvatuksen johtoryhmä, koostuen neljästä esimiehestä. Lisäksi kohdeorganisaatioon kuuluu konsultoiva erityislastentarhanopettaja sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen perhetyöntekijä. Tutkimuksen kohderyhmänä oli koko varhaiskasvatushenkilöstö.

Valtakunnan tasolla ohjauksellisia muutoksia varhaiskasvatukseen tuli 1.1.2013, kun päivähoito siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudesta opetusministeriön valvontaan. Lisää muutoksia tuli, kun uuden varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe otettiin käyttöön 1.8.2015. Uudella lailla uudistettiin osittain vielä voimassa olevaa päivähoitolakia vuodelta 1973 (Laki lasten päivähoidosta 36/1973) uudeksi varhaiskasvatuslaiksi. Muutoksen myötä päivähoitolaki muuttui nimeltään varhaiskasvatuslaiksi. Vuosien aikana päivähoitolakiin on tehty osittaisia uudistuksia ja monet työryhmät ovat esittäneet koko päivähoitolain uudistamista varhaiskasvatuslaiksi. Lakiuudistuksen tarvetta on perusteltu varhaiskasvatusjärjestelmän ja yhteiskunnallisen toimintaympäristön muutoksilla. Vanha laki ei enää vastannut sisällöltään nykypäivän varhaiskasvatusta, jo pelkkä päivähoito-sana ei vastaa tämän päivän vaatimuksiin. Päivähoitolain uudistamisen lähtökohtina olivat lapsen etu ja oikeudet sekä niiden toteutuminen. Kiireellisimpänä muutoskohteena on esitetty lasten ja henkilökunnan määrän tarkempaa sääntelyä ja henkilöstörakenteen muuttamista. (Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia 2009, 3.)

Uudessa varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta ja mahdollisuudesta osallistua varhaiskasvatukseen, joka tapahtuu päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Toiminnan järjestämisessä korostuu lapsen etu. Varhaiskasvatus on kokonaisuus, joka sisältää lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, sekä opetusta ja hoitoa. Varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa ja sen tavoitteissa painottuu erityisesti pedagoginen osaaminen. (Tiivistelmä varhaiskasvatuslain ensimmäisen vaiheen keskeisistä muutoksista 2015.)

Varhaiskasvatus ja erityisesti sen laatu ovat tämän tutkimuksen kiinnostuksen kohteina. Tutkimustulokset kertovat mitä henkilökunta kokee varhaiskasvatuksen laadun olevan Ikaalisissa ja mitkä asiat sieltä erityisesti nousevat esiin.

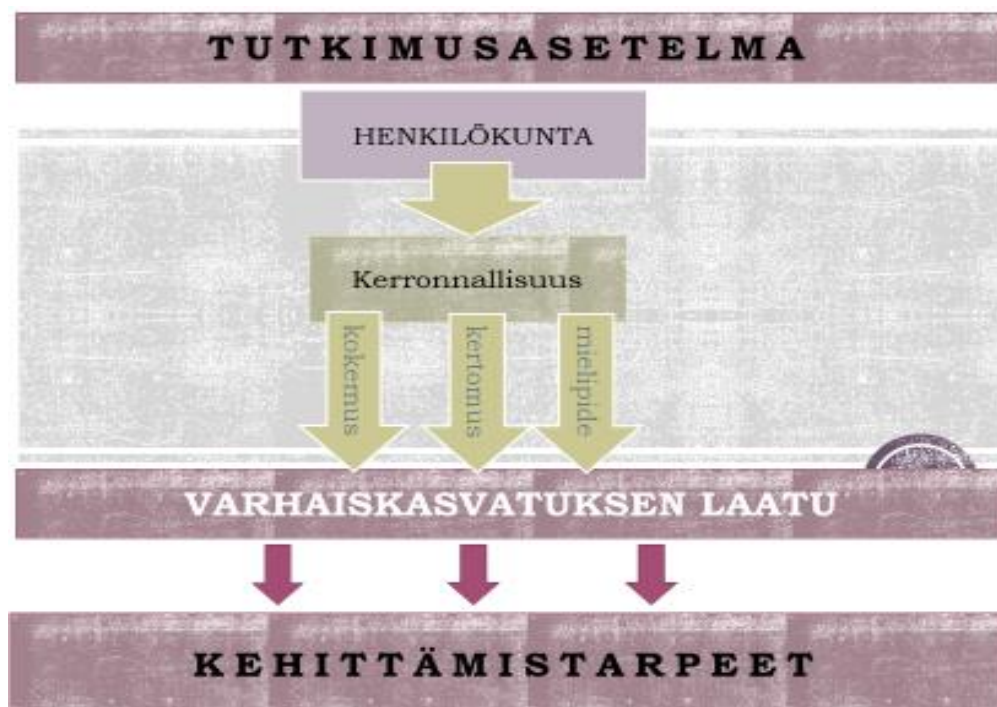
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAVOITE

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkemyksiä varhaiskasvatuksen laadusta. Teen tutkimusta selvittävällä otteella etsien kertomuksellisesta aineistosta varhaiskasvatuksen laadun tunnusmerkkejä.

Tutkimuksella haetaan vastausta seuraaviin tutkimuskysymyksiin.

1. Mitä on Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen laatu henkilökunnan kertomusten perusteella?
2. Millaisia varhaiskasvatuksen kehittämistarpeita kertomukset paljastavat?

Tarkoituksena on tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen laadittaessa suunnitelmaa varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi Ikaalisissa. Erityisesti tutkimus hyödyttää varhaiskasvatuksen esimiestahoa, antaen tietoa henkilöstön näkemyksistä arkipäivän työstä. Tämä tukee myös oman ammatillisen osaamiseni ja ajatteluni kehittymistä. Tutkimusasetelma on kuvattu kaavion muodossa kuviossa 1.

KUVIO 1. Tutkimusasetelma

4 VARHAISKASVATUKSEN LAATU

Tässä luvussa avaan tutkimuksen keskeisimpiä käsitteitä sekä tehdyn kirjallisuuskatsauksen avulla löytyneitä aikaisempia tutkimuksia. Keskeisiä käsitteitä työssäni ovat varhaiskasvatus, laatu sekä kehittäminen. Avaan myös käsitteet varhaiskasvatuksen laadunhallinta ja – arviointi.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa (2002) on määritelty varhaiskasvatus käsite lapsen eri elämämpiireissä tapahtuvaksi kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi. Sen tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja edellytyksiä oppia. Yhteiskunnallinen varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatuksen laadun merkitys ja tulkinnat laadusta vaihtelevat riippuen siitä, mistä näkökulmasta laatua katsotaan. Useimmiten varhaiskasvatuksen laatutekijöitä on tutkittu lapsen, vanhemmat tai henkilöstön näkökulmasta. (Portell & Malin 2007, 12.) Tässä tutkimuksessa tarkastellaan varhaiskasvatuksen laatutekijöitä henkilökunnan näkökulmasta.

Portellin & Malinin (2007) mukaan laatu on käsitteenä varhaiskasvatuksen arjen toimintaa, jonka arviointiin osallistuvat sekä kasvattajat että vanhemmat yhdessä lastensa kanssa. Jokaisella arvioijalla on oma näkemyksensä siitä, mikä varhaiskasvatuksen laadussa on tärkeintä. (Portell & Malin 2007, 12.) Laadunmäärittely riippuu kunkin määrittelijän omista lähtökohdista. Toiminnan eri tasoilla vaikuttavat toimijat kuten poliitikot, hallinnonvirkamiehet, henkilökunta, vanhemmat ja lapset ajattelevat laatua kukin omista lähtökohdistaan. Lisäksi laatukäsityksissä on vielä yksilöllisiä vaihteluita riippuen esimerkiksi henkilön arvoajattelusta ja elämäntilanteesta. (Tauriainen 1992, 5.)

Kärby (1992, 9–14) määrittelee ylipäätään laadun hankalaksi ja monimutkaiseksi käsitteeksi, koska se on aina läheisesti riippuvainen yksilöstä, joka käsitettä määrittelee. Tästä johtuen laadun määritelmiä on lähes yhtä monta kuin on asiantuntijoitakin. Kärbyn (1999, 9–14) mukaan laatu on yleisesti jotakin hyvää ja sen vastakohtana on ajatus huonosta laadusta. Pitko (2011) kuvaa laadun kokonaisuudeksi, joka perustuu toiminnon, tuotteen, organisaation, järjestelmän tai henkilön kykyyn täyttää asetetut vaatimukset ja siihen kohdistuvat odotukset. Vaatimukset voivat perustua lainsäädäntöön, määräyksiin, sopimuksiin tai erikseen määriteltyihin asiakkaiden tarpeisiin. (Pitko 2011.)

Varhaiskasvatuksen toiminnan laatuna voidaan pitää myös sen perustumista *educare*-ajatteluun. *Educare*-ajattelulla tarkoitetaan hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta. On erityisesti lapsen edun mukaista, että arki rakentuu yhdeksi isoksi kokonaisuudeksi, eikä koostu erillisistä palasista. Ideaalissa tilanteessa lapsen ei tarvitse vaihtaa päivähoitopaikkaa ennen koulun aloittamista. Yhtenäisen sekä turvallisen kasvun – ja opinpolun edistämiseksi nykyinen suuntaus on, että päiväkoteja ja kouluja rakennetaan yhdeksi isoksi kokonaisuudeksi. Varhaiskasvatuksen ja koulujen välillä lisääntynyt yhteistyö edesauttaa molempien järjestelmien hyvien käytäntöjen siirtymistä järjestelmien välillä. Varhaiskasvatus voi tuoda kouluihin esimerkiksi yhteistyömalleja vanhempien kanssa tehtävästi yhteistyöstä eli kasvatuskumppanuudesta sekä leikin pedagogiikkaa. Koulu puolestaan antaa mallin järjestelmällisestä ja johdonmukaisesta pedagogisesta työstä. (Estola, Alila & Kinos 2014, 57.)

Varhaiskasvatuksen kehittäminen on osa päivittäistä lasten kanssa tehtävää työtä, kehittäminen lähtee liikkeelle yksikön omista lähtökohdista ja lasten tarpeista. Kehittämistyö ja käytännön työ tukevat aina toinen toisiaan. Varhaiskasvattajat tarvitsevat työnsä kehittämiseksi tutkittua tietoa ja koulutusta, jotta he pystyvät tuloksekkaasti havainnoimaan lapsia ja lasten taitojen kehittymistä varhaiskasvatuksen arjessa. Henkilöstön kouluttautuminen ja osaamisen kehittäminen antavat hyviä mahdollisuuksia yksikön kehittämistyön toteuttamiselle. Koulutettu henkilöstö kehittää monipuolista toimintaa lapsilähtöisesti sitoutuen positiiviseen vuorovaikutukseen lapsen kanssa. Henkilöstön tulee hyväksyä, että kehittäminen on hidasta ja siinä edetään pienin askelin.

(Estola, Alila & Kinos 2014, 54–59.)

4.1 Laadunhallinta ja laadun arviointi varhaiskasvatuksessa

Hujala ym. (1999, 56–59) korostavat laadunhallintaa osana jokapäiväistä työtä. Siihen liittyy varhaiskasvatustyön perusteiden pohdinta, arviointi ja kehittäminen. Laatutalo (kuvio 2) kuvaa miten laadunhallinnalla pyritään kohti korkeampaa laatutasoa. Laadukas toiminta perustuu vahvasti hyvään perusosaamiseen, vankkaan kivijalkaan. Tältä perustalta lähtee paikallistason kehittämistoiminta, jossa kukin yksikkö valitsee omaa toimintaansa ja omiin olosuhteisiinsa parhaiten soveltuvat tavoitteet.

Toiminnan sääntely tapahtuu varhaiskasvatuksen hallinnossa, ylemmän tahon määrittelemien laatukäsitysten pohjalta. Erilaiset laatutavoitteet voidaan konkretisoida sellaisiksi laatukriteereiksi, joiden avulla yksiköiden toimintatapoja ja käytänteitä voidaan arvioida. Laatutalon rinnalla kulkevalla laadunarvioinnilla on siis kaksi päätavoitetta, ensimmäisenä tavoitteena on toiminnan sääntely ja toisena toiminnan kehittäminen. Laadunarvioinnin yhtenä tehtävänä on viestittää varhaiskasvatuksen päättäjille, että vähintään laatuvaatimusten minimitaso toteutuu. (Hujala ym. 1999, 58.)

Sekä laatuvaatimuksilla että laatutavoitteilla on mahdollisuus kunkin kunnan ja sen yksiköiden kehittää oman näköistään toimintaa sekä tietynlaista laatuprofiilia. Niiden avulla kunnat asettavat laatutalolleen katon eli vision, johon toiminnalla pyritään. (Hujala ym. 1999, 59.) Tutkimukseni selvittää Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen laatua ja tulokset kertovat mitä laatu on henkilöstön mielestä. Tutkimuksen tulosten perusteella on mahdollista lähteä kehittämään varhaiskasvatuksen laatutavoitteita.

KUVIO 2. Laatutalo (Hujala ym. 1999, 58)

4.2 Aikaisempia tutkimuksia varhaiskasvatuksen laadusta

Varhaiskasvatuksen kansainvälisissä tutkimuksissa kuten Sylvan ym. (2003) Effective pre-school education – tutkimuksessa on todettu, että jo alle kolme vuotiaana aloitettu laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen kehitystä ja koulumenestystä. Perheen oman kasvatuksen lisäksi laadukas päivähoito vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja edesauttaa tervettä kasvua ja kehitystä. Tutkimustulosten mukaan lapset hyötyvät kokonaisvaltaisesti hyvästä varhaiskasvatuksesta. Lasten kehittyminen ja hyvinvointi ovat suoraan verrattavissa siihen millaista on varhaiskasvatuspalveluiden laatu. (Sylva ym. 2003.)

Suomalaisissa tutkimuksissa on tullut esiin henkilökunnan koulutustason ja ammattitaidon merkitys sekä työyhteisön hyvän ilmapiirin ja sisäisen yhteistyön vaikutus varhaiskasvatuksen laadukkuuteen. Lisäksi tärkeinä koettuun laatuun vaikuttavina asioina esiin nousevat työhyvinvointi sekä johtaminen. Keskeiseen rooliin nousee myös se miten kasvattajat suhtautuvat lapseen ja millaiset ovat lasten ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet. Kasvatuskumppanuus korostuu myös tärkeänä laadun takeena, yhteistyö vanhempien kanssa takaa hyvän pohjan lapsen kasvulle. (Portell & Malin 2007, 13.)

Varhaiskasvatuksen laatua on tutkittu mm. Valoa – kehittämishankkeessa, joka on toteutettu sosiaali- ja terveysministeriön sekä Stakesin yhteistyöhankkeena vuosina 2000–2003. Valoa – hanke on varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja -ohjauksen kehittämishanke. Hankkeen yhtenä tuloksena on todettu, että järjestelmällistä laadunhallintaa ja -arviointia toteutetaan vain harvojen kuntien varhaiskasvatuksessa. Jokaisen kunnan olisi hyvä suunnitella varhaiskasvatuksen laadunhallintaa pohjautuen omiin lähtökohtiin ja tarpeisiin. Kaikille kunnille yhtenäistä mallia on vaikea suunnitella, koska kunnat ovat erikokoisia ja niiden toimintakulttuurit eroavat toisistaan. Jokaisella kunnalla tulisi olla varhaiskasvatuksen laadunhallinnan suunnitelma, joka sisältäisi laadun parantamiseen tähtäävän arvioinnin ja kehittämisen. Suunnitelmaa tulisi täydentää ja tarkentaa vuosittain. Suunnitelma olisi toimintaa jäsentävä käytännön laatutyökalu. (Ruokolainen & Alila 2004, 3.)

4.2.1 Kirjallisuuskatsaus ja sen toteuttaminen

Tutkimukseen liittyen toteutin marras- ja joulukuussa 2014 kirjallisuuskatsauksen. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli selvittää aiempien tutkimusten perusteella, millaista tutkimusta varhaiskasvatuksen laadusta on tehty ja millaisia tuloksia tutkimukset ovat tuottaneet. Kirjallisuuskatsaukselle on asetettu sisäänotto- ja poissulkukriteerit (liite 1), yhtenä hakukriteerinä oli tutkimuksen löytyminen e-aineistona, tämä siitä syystä, että aika oli rajallinen. Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt hakukoneet, hakusanat ja tehdyt haut löytyvät liitteestä 2. Kirjallisuuskatsaukseen hyväksyin tiedonhakujen jälkeen neljä tutkimusta. Valitut tutkimukset esittelen tarkemmin seuraavassa luvussa ja ne ovat nähtävissä liitteessä 3 taulukon muodossa.

4.2.2 Kirjallisuuskatsauksen tulokset

Kirjallisuuskatsauksen yhteenvedona voi todeta, että kyseisiä kriteereitä täyttävää aikaisempaa tutkimusta varhaiskasvatuksen laadusta löytyi kohtalaisen vähän tai tutkimus on kohdistunut vain jollekin tietylle osa-alueelle. Kriteerit täyttäviä tutkimuksia löytyi neljä, joiden tulokset esittelen seuraavasti lyhyesti.

Alilan (2013, 6–7) tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää laadun ilmenemistä laatupuheena varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa. Tavoitteena oli tutkia myös normi- ja informaatio-ohjauksen keskinäistä yhteyttä ja suhdetta laatupuheeseen. Tutkimuksen tulokset kertoivat laatupuheen vähäisyydestä ja siitä, että varhaiskasvatuksen laatupuhe olisi syytä jäsentää kokonaisvaltaisemmin ja sitä kautta selviäisivät laadun kehittämisen tarpeet paremmin. Tutkimuksen mukaan varhaiskasvatuksen laadun ohjauksessa on kehitettävää. Ohjauksen sanottiin olevan epätasaista ja joskus ohjauksen suunta ja päämäärä olivat puutteellisia. Ohjausta ja ohjauksen vaikuttavuuden arviointia ei ole tutkittu riittävästi tai se on ollut puutteellista. Alila (2013, 7) toteaa, että ”tutkimus antoi näkökulmia varhaiskasvatuksen laatupuheen ja laatu näkemysten laajentamiseen ja kokonaisvaltaistamiseen.” Merkityksellistä oli tieto yleisen laatupuheen vähäisyydestä sekä siitä miten laatu kokonaisuudessaan tulisi jäsentää ja hallita isompana kokonaisuutena.

Laakso (2008) puolestaan kartoitti tutkimuksellaan varhaiskasvatuksen laadun nykytilaa ja sen kehittämiskohteita varhaiskasvatuksen työntekijöiden sekä lasten vanhempien mielipiteisiin pohjautuen. Lisäksi hän tarkasteli tutkimuksessaan seudullisen yhteistyön tiilannetta ja päivähoidon kehittämiseen vaikuttavia tekijöitä. Tuloksista ilmeni, että varhaiskasvatuksen vahvuus on palvelujen monipuolisuudessa. Työntekijöiden sekä lasten vanhempien mielestä tärkeimpiin laatutekijöihin kuuluivat lasten viihtyminen ja yksilöllinen huomioiminen sekä ammattitaitoinen henkilökunta. Varhaiskasvatuksen laatuun vaikutti myös varhaiskasvatusympäristö ja sen turvallisuus, sopivan kokoiset lapsiryhmät sekä monipuolinen toiminta. Kasvatuskumppanuus nousi myös yhtenä tärkeänä lapsen kehitykseen vaikuttavana tekijänä. (Laakso 2008, 53–63.) Laakso (2008) totesi, että kehittämiskohteet liittyivät voimakkaimmin ryhmäkokoihin, sijaiskäytäntöihin, toiminnan dokumentointiin sekä laatukäsikirjoihin. Tässä tutkimuksessa on huomion arvoista se miten kehittämiskohteet liittyvät paljolti varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja järjestämiseen, ei niinkään sen sisältöön.

Ojanen (2008) on tutkinut varhaiskasvatuksen laatua ympärivuorokautisessa päivähoidossa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää päivähoidon vahvuuksia ja kehittämistarpeita ympärivuorokautisessa päivähoidossa Nokiella. Tulosten perusteella erityisesti vanhempien ja henkilöstön yhteistyö sekä lapsille tehtävät henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat ja niiden työstämisen prosessit tekivät varhaiskasvatuksesta laadukasta. Ympärivuorokautisen päivähoidon suurin haaste on pysyvyys, sen kaikissa muodoissa. Lisäksi kehittämishaasteiksi tutkimuksessa ilmenivät puitetekijät, kuten sijaistilanne ja tilojen tehokkaampi käyttö. (Ojanen 2008, 44.) Merkitykselliseksi tämän tutkimuksen tekee se, miten laatu ympärivuorokautisessa päivähoidossa kulminoitui vanhempien ja henkilöstön yhteistyön ympärille, sekä pysyvyyden haasteisiin. Tämä havainto kiinnostaa siitä syystä, että oman tutkimukseni kohdeorganisaatiossa on myös vuorohoitoa tarjoava päiväkot.

Palviaisen (2007) tutkimuksen tavoitteena on ollut kartoittaa henkilökunnan kokemuksia ja käsityksiä vuorohoidon arjen nykytilasta. Tuloksissa varhaiskasvatuksen laadukkuuden takasivat kasvatuskumppanuus, työn ennakointi, lapsen turvallisuuden tunne, yksilöllinen huomiointi, sosiaaliset suhteet sekä toiminnan monipuolisuus. Haasteiksi tutkimuksessa nousivat fyysisten tilojen puutteellisuudet, vanhempien ja lasten entistä parempi osallistuminen toiminnan suunnitteluun sekä vuorohoidon selkeämpi linjaus valta-

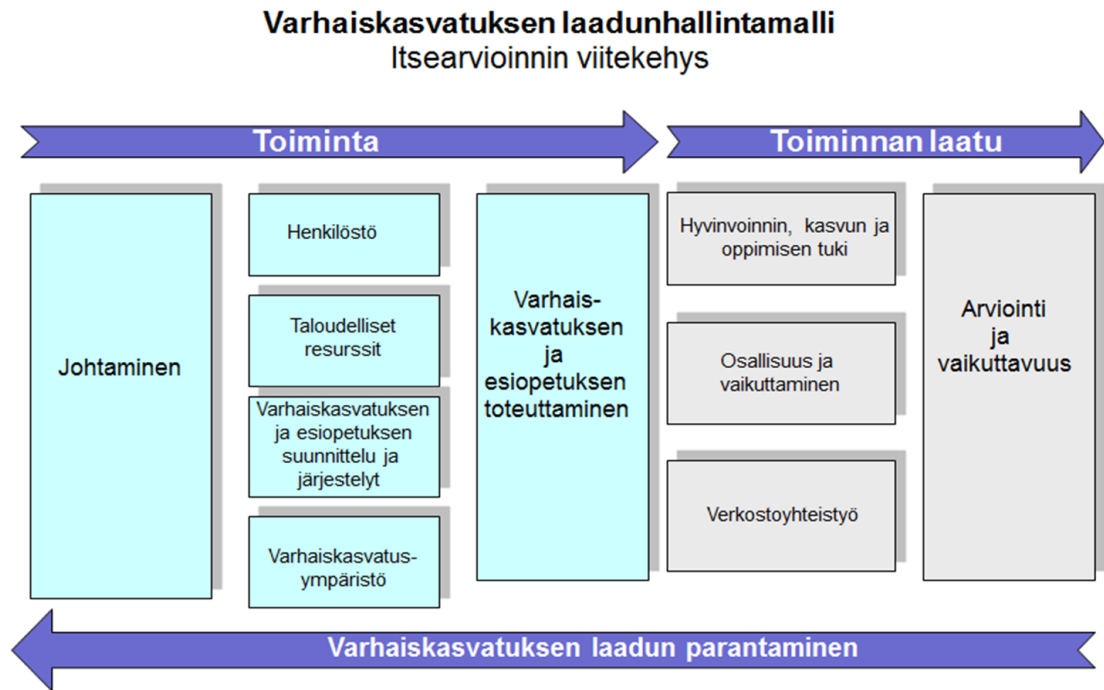

kunnallisissa ohjausasiakirjoissa. (Palviainen 2007, 64–66). Tämän tutkimuksen tuloksissa näkyi kuten Ojasenkin (2008) tutkimuksessa, että erilaiset puitetekijät ovat etenkin vuorohoidossa tärkeitä laatuun vaikuttavia tekijöitä.

5 VARHAISKASVATUKSEN LAADUNHALLINTAMALLI

Suomen Kuntaliitto käynnisti marraskuussa 2009 opetustoimen laadunhallintaan liittyvän hankkeen, jonka tavoitteena oli luoda koko opetustoimea ja varhaiskasvatusta koskeva laadunhallintamalli osaksi kunnan johtamis- ja laadunhallintajärjestelmää. Mukana hankkeessa olivat varhaiskasvatus, perusopetus ja lukiotasoinen koulutus. Hankkeen tarkoituksena oli selvittää erilaisten laadunhallintamallien soveltuvuutta laadun arviointiin. Hankkeesta oli vastuussa ohjausryhmä, jonka vetäjänä toimi kehittämisspäällikkö Juha Karvonen Suomen Kuntaliitosta. Hankkeen tuloksista käy ilmi, että laadun arviointi ja työ laadun parantamiseksi sitouttaa johdon, henkilöstön ja luottamushenkilöt sekä on onnistuessaan palkitsevaa. Laadun arvioinnin tarkoituksena on auttaa kuntia löytämään ensinnäkin omat vahvuudet ja sitä kautta keskeiset kehittämiskohteet. Hankkeen tuomien kokemusten perusteella laatutyöhön tulee paneutua erityisellä huolella, varsinkin laatutyötä aloitettaessa. Laadun arviointi ja sen onnistunut toteutus edellyttävät hyvää johtamista ja hyviä etukäteisvalmisteluja. (Karvonen 2010, 5–6.) Oma tutkimushankkeeni asettuu Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen laatutyön aloitukseksi.

Suomen kuntaliiton laadunhallinta opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa – hankkeen aikana on laadittu varhaiskasvatukseen oma laadunhallintamalli. Sen pohjana on kansainvälinen laadunhallintamalli, jota on muokattu perusopetuksen laatukriteerien pohjalta. Varhaiskasvatuksen laadunhallintamallissa (kuvio 3) on kymmenen eri arvioinnin osaluuetta ja kullakin osa-alueella omat arviointikohteensa. (Karvonen 2010, 16.) Tutkimuksessani tämä malli toimii vertailukohtana aineistoa analysoitaessa, siksi esittelen mallin suhteellisen tarkasti ja avaan laatumallin eri luokkia laajemmin kirjallisuuteen tukeutuen. Myös uusi varhaiskasvatuslaki asettaa mallin osa-alueisiin uutta, aiempaa tarkempaa ohjeistusta.

KUVIO 3. Varhaiskasvatuksen laadunhallintamalli (Karvonen 2010, 16)

5.1 Johtaminen

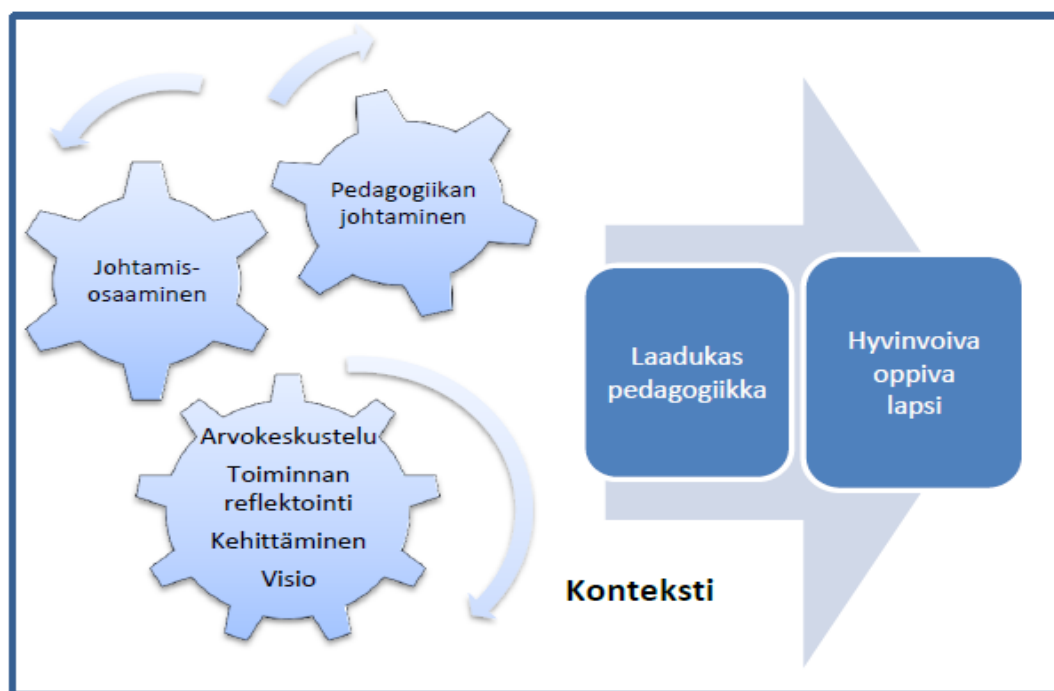
Johtamisen osa-alue sisältää johtamistyölle määritellyjä laatukriteereitä. Varhaiskasvatuksen laadunhallintamallin mukaan johdon tulee luoda varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus, arvot ja strategia, ja tuoda ne koko henkilöstön tietoon. Johtamistyön pääpaino on pedagogisessa johtamisessa, joka osallistaa ja on vuorovaikutteista, se edesauttaa myös kaikkia työntekijöitä huolehtimaan omasta pedagogisesta johtamisestaan. Johdolla tulee olla myös määriteltynä tavoitteet koko varhaiskasvatuksen hoidon, opetuksen ja kasvatuksen järjestämisestä, sekä tavoitteet henkilökunnan osaamisen kehittämisestä. Varhaiskasvatuksen johto määrittelee myös raamit hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toteuttamiselle. (Karvonen 2010, 16.)

Laatujohtamiseen kuuluu, että koko organisaatio kantaa vastuun laadun tuottamisesta. Varhaiskasvatuksen laatujohtaminen toteutuu suhteessa kasvatuksen toimintoihin, palveluun ja pedagogiikkaan. Laatujohtamisesta voidaan erottaa kaksi eri johtamistyyppiä, palvelujohtaminen ja pedagoginen johtaminen. Johtamista ohjaavan laatujohtamismallin tehtävänä on tukea johtajia laadun tuottamisessa ja ohjaamisessa, mutta myös antaa asiakkaalle

varmuus organisaation kyvystä tuottaa hyvää laatua. Laatujohtamisen yksi keskeinen päämäärä on tukea henkilöstön jatkuvaa kehittymistä. (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 63–64.)

Laatujohtaminen ei voi kehittyä, jos ajatellaan laatua vain yhtenä isona kokonaisuutena. Laadun kehittämiseen vaaditaan varhaiskasvatuksen johtajuuden pilkkomista pienempiin osiin. Ensi vaiheessa tärkeää olisi päiväkodin johtajuuden kehittäminen johtajuusnäkökulmasta ja termin päiväkodin johtajuus tarkka käsitteellistäminen. Tärkeää olisi myös arkityön selkiyttäminen ja työnkuvan avaaminen. Toiseksi tulisi lisätä johtajien emotionaalista pätevyyttä ja pedagogista johtajuutta. Emotionaalisella pätevyydellä tarkoitetaan johtajan kykyä sietää asemaansa kohdistuvia paineita. Johtajien tulisi rohkeammin käyttää heille asemansa perusteella kuuluvaa hallinnollista valtaa. Johtajien tulisi myös rohkeammin tuoda tietoisuuteen omat näkemyksensä. (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 65.)

Fonsén (2014) pohtii pedagogisen johtamisen olevan varhaiskasvatuksen voimavara, joka takaa laadukkaan varhaiskasvatuksen sekä puhuu varhaiskasvatuksen sekä lapsen arvostuksen ja aseman puolesta. Pedagoginen johtajuus rakentuu arvojen, organisaatiokulttuurin, johtajan ammatillisuuden sekä kokonaisuuden hallinnan varaan. Parhaimmillaan pedagoginen johtajuus on jaettua vastuuta laadukkaasta varhaiskasvatuksesta kaikilla varhaiskasvatuksen eri tasoilla. Pedagogisen johtajuuden tavoitteena on kasvatushenkilöstön toteuttama laadukas pedagogiikka, jonka tuloksena on omana persoonanaan kasvava, hyvinvoiva ja oppiva lapsi. Pedagogisen johtajuuden ilmiötä voidaan tarkastella ”voiman siirtona” (kuvio 4). Isoin ratas sisältää arvokeskustelut, toiminnan tarkastelun ja kehittämisen antaen samalla pienemmälle johtamisosaamisrattaalle voimaa pyöriä. Johtamisosaaminen puolestaan vauhdittaa laadukkaan pedagogiikan johtamista. (Fonsén 2014, 194–195.)

KUVIO 4. Pedagogisen johtajuuden voimansiirto (Fonsén 2015, 195)

5.2 Henkilöstö ja taloudelliset resurssit

Varhaiskasvatuksen laadunhallintamallin mukaan henkilöstön määrä, rakenne ja osaaminen tulee nousta laista ja sen säädöksistä. Lain mukaan tulee olla yksi koulutettu työntekijä seitsemää yli 3-vuotiasta lasta kohden ja yksi neljää alle 3-vuotiasta lasta kohden (Varhaiskasvatuslaki 36/1973). Uuden varhaiskasvatuslain mukaan henkilöstön poissaolojen kuten sairaus- ja vuosilomien sekä koulutuspäivien aikana tulee noudattaa myös henkilömitoitusta. Näiden syiden perusteella suhdeluvusta poikkeaminen ei ole luvallista. Jos poissaolot tulevat yllättäen, niihin tulee löytää sijainen mahdollisimman pian. Toiminnan järjestäjien tulee miettiä toimiva sijaisjärjestelmä ja taata riittävä sijaisten määrä. (Tiivistelmä varhaiskasvatuslain... 2015.)

Henkilöstö tulee rakentaa niin, että jokaiselle asetetaan selkeät vastuut ja tehtäväkuvat, myös henkilön perehdytys työhön on huomattava. Henkilöstöä tulee kehittää ja kouluttaa suunnitellusti ja koulutuksen hyötyjä tulisi myös seurata ja arvioida. Jokaisen omaa ammatti-identiteettiä tulee tukea sekä antaa mahdollisuus kehittyä omassa työssä. Myös henkilöstön työhyvinvointi on seurannan ja kehittämisen kohteena. (Karvonen 2010, 17.)

Taloudelliset resurssit mahdollistavat henkilöstömitoituksen ja toiminnan toteuttamisen lainmukaisesti. Talous tulee suunnitella pitkällä tähtäimellä ja sen toteutumista tulee seurata johdon toimesta. Taloudellisilla resursseilla taataan perheille tarjottava hyvä ja riittävä palvelutaso. Taloudelliset resurssit mahdollistavat myös monipuoliset välineet ja materiaalit toimintaan sekä turvalliset ja lain vaatimat sisä- ja ulkotilat. Myös tukipalveluiden, kuten ruokahuollon ja siivouksen järjestämisen, tulee tukea varhaiskasvatuksen päätehtävää, jonka toiminta-ajatuksena on tarjota lapsille turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö, jossa lapsella on leikin ja toiminnan kautta mahdollista kehittää omia taitojaan. (Karvonen 2010, 17.)

5.3 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnittelu ja järjestelyt

Lapsiryhmiä muodostettaessa huomioidaan varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat, ottaen samalla huomioon lasten erilaiset tarpeet. Erityisen tärkeänä pidetään ihmissuhteiden jatkuvuutta lasten näkökulmasta katsottuna. Lapselle tulee antaa mahdollisuus monipuoliseen leikkiin ja toimintaan, joka tukee kunkin lapsen kehitystä. Henkilöstön sijoittelussa tulee ottaa huomioon myös henkilökunnan osaamisen monipuolisuus. Tärkeässä roolissa ovat myös kunnan ja ryhmien ajantasaiset varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat. (Karvonen 2010, 18.)

Varhaiskasvatus on kokonaisuus, jossa hoito, kasvatus ja opetus liittyvät tiiviisti toisiinsa. Nämä varhaiskasvatuksen osa-alueet painottuvat lapsen ikätason mukaisesti eri tavoin. Hyvällä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudella voidaan edistää lapsen minäkäsitystä, ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä oman ajattelun kehittymistä. Kasvattajilta vaaditaan sitoutuneisuutta sekä herkkyyttä ja kykyä vastata lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 14–15.)

Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsiryhmien enimmäiskoosta päiväkodeissa. Yhdessä päiväkotiryhmässä voi olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea työntekijää vastaava määrä lapsia. Esimerkiksi päiväkotiryhmässä voi olla 21 kolme vuotta täyttäneitä kokopäivähoidossa olevaa lasta yhtä aikaa läsnä ja alle kolmevuotiaiden ryhmässä enintään 12 lasta yhtäaikaaisesti. Säännös ei kuitenkaan estä eri-ikäisistä lapsista muodostuvan ryhmän pe-

rustamista, eikä se estä ryhmien välistä toimintaa. Varhaiskasvatuksen ryhmät tulee muodostaa ja tilojen käyttö suunnitella siten, että varhaiskasvatukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa. (Tiivistelmä varhaiskasvatuslain... 2015.)

5.4 Varhaiskasvatusympäristö

Varhaiskasvatusympäristö on yksi laadunhallintamallin osa-alueista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) todetaan, että pedagoginen varhaiskasvatusympäristö kokonaisuudessaan koostuu fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tekijöistä. Alila (2011) kuvaa pedagogista varhaiskasvatusympäristöä kuviossa 5 esitetyllä tavalla. Varhaiskasvatusympäristöön kuuluvat tilat, lähiympäristö sekä erilaiset materiaalit ja välineet. Suunniteltaessa varhaiskasvatuksen ympäristöä tulee ottaa huomioon sekä toiminnalliset, että esteettiset näkökulmat. Lapselle tulee taata hyvä päivä, jonka aikana lapsi tuntee olonsa turvalliseksi. Lapselle tulee tarjota mahdollisuus liikkua, tutkia, leikkiä sekä mahdollisuus käsillä tekemiseen tarjoamalla välineitä ja materiaaleja vapaasti lasten saataville. Nämä kaikki innostavat lapsia monipuoliseen oppimiseen, sosiaalisten taitojen vahvistumiseen sekä vuorovaikutustaitojen kehittymiseen. (Karvonen 2010, 18.) Lisäksi lapselle tulee taata sekä fyysinen että psyykinen turvallisuus, jossa otetaan huomioon lapsen terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavat tekijät (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 18).

Varhaiskasvatusympäristöä koskevaa säännöstöä on uudistettu uudessa varhaiskasvatuslaissa. Varhaiskasvatusympäristön tulee ottaa huomioon lapsen ikä ja kehitys, ympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen. Myös tilojen ja välineiden tulee olla asianmukaisia ja niissä on otettava huomioon esteettömyys. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös vammaiset ja toimintarajoitteiset lapset. Varhaiskasvatusympäristö koostuu niin fyysisestä, psyykkisestä kuin sosiaalisesta ympäristöstä ja sisältää myös ennaltaehkäisevää toimintaa. (Tiivistelmä varhaiskasvatuslain... 2015.)

KUVIO 5. Pedagoginen varhaiskasvatusympäristö (Alila, 2011)

5.5 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttaminen

Varhaiskasvatuksen laadunhallintamalli kertoo, että varhaiskasvatussyksiköiden toiminta perustuu valtakunnan, kunnan sekä yksikön omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Jokainen lapsiryhmä laatii ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman pohjautuen lasten omiin varhaiskasvatussuunnitelmiin. Lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään yhdessä lapsen huoltajien kanssa hyvää kasvatuskumppanuutta toteuttaen. Pohjan varhaiskasvatuksen toiminnalle antaa hyvä hoito ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamiseen sitoutunut henkilökunta. (Karvonen 2010, 18.)

Kunnallista varhaiskasvatusta ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelmat. Ne toimivat myös henkilöstön keskeisinä arjen työvälineinä. Varhaiskasvatuksen linjauksista ja varhaiskasvatussuunnitelmasta tulisi kunnassa käydä säännöllisesti laaja-alaista ja toimintaa kehittävä keskustelua. Koko kasvatushenkilökunta sitoutuu varhaiskasvatussuunnitelmien tuottamiseen, toteuttamiseen ja arviointiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 43.)

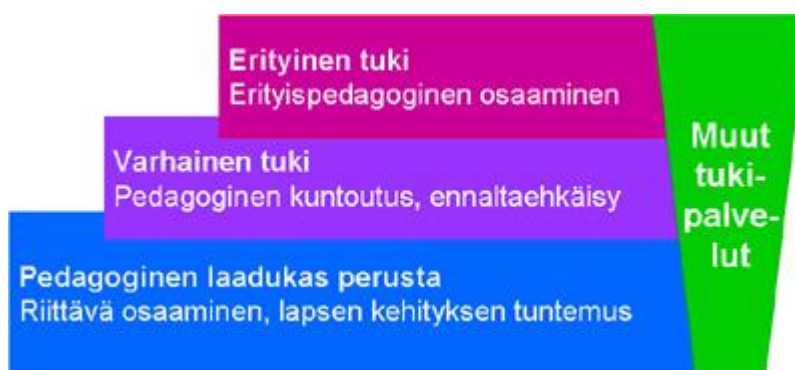

5.6 Hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tuki

Lapsen kasvuun ja kehitykseen kuuluu kausia, jotka kukin lapsi käy läpi omalla tavallaan. Jokainen lapsi oppii ja kehittyy, mutta toisinaan tarvitaan aikuisten laajamittaisempaa ohjausta. Varhaiskasvatuksessa pyritään mahdollisimman varhain ennaltaehkäisemään, havaitsemaan sekä huomioimaan lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät viiveet ja tuen tarpeet. Päivähoitopaikan järjestämisessä huomioidaan lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet. Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen siten, että lapsen vahvuudet ja tuen tarpeet huomioidaan yksilöllisesti. Tuki järjestetään sinne, missä lapsi on. Lapsiryhmän toimintaympäristö ja toimintatavat pyritään muokkaamaan siten, että ne vastaavat lapsen tuen tarpeisiin. Varhaiskasvatus on osa tukea tarvitsevan lapsen kuntoutuksen kokonaisuutta. Tarkoitus on hyödyntää moniammatillista osaamista lapsen parhaaksi yhdessä vanhempien kanssa. Varhainen tuki on osa varhaiskasvatuksen perustehtävää. (Karvonen 2010, 19.)

Heinämäki (2006) toteaa että, erityisen tuen rinnalle, on noussut nykypäivänä vahvasti myös varhainen tuki. Varhaiskasvatuksessa varhainen lapsen tukeminen on osa laadukkaan perustyön jatkumoa kohti erityistä tukea. Varhainen tuki perustuu varhaiskasvatuksen hyvälle perusosaamiselle. Heinämäki (2006) on laatinut mallin tuen rakentumisesta varhaiskasvatuksen arkeen (kuvio 6). Mallin avulla hän kuvaa varhaiskasvatuksen tuen tarjoamisen rakennetta. Varhaisen tuen järjestämisessä erityispedagoginen tieto ja osaaminen auttavat varhaiskasvatuksen arjen toiminnan järjestelyissä. Varhaisessa tuessa on usein kyse yksilöllisistä tavoitteista osana varhaiskasvatusta. Monet varhaiskasvatuksen kuntouttavista elementeistä ovat lapsen kehitystä yleisesti tukevia ja kaikille lapsille hyödyllisiä. Kasvattajayhteisön jokaisen jäsenen tehtävänä on tuoda varhaiskasvatuksen erilaiset tukitoimet tukea tarvitsevan lapsen päivittäiseen arkeen. (Heinämäki 2006, 10.)

Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa vastaa tukea tarvitsevien lasten kasvatuksellisiin ja kuntoutuksellisiin tarpeisiin päivähoidossa yhdessä muiden tukipalveluiden kanssa. (Heinämäki 2006, 10.) Valtioneuvoston periaatepäätöksessä varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa (2002) todetaan, että varhaiskasvatuksen tukipalvelujen, kuten erityiskasvatuksen, puheterapian ja mielenterveyspalveluiden, saatavuus tulee turvata kattavasti. Lapsen tuen tarvetta ja tukitoimia arvioidaan moniammatillisesti yhdessä vanhempien kanssa kasvatuskumppaneina.

KUVIO 6. Varhaisen tuen rakentuminen arkeen (Heinämäki 2006, 10)

5.7 Osallisuus ja vaikuttaminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) painotetaan sitä, että henkilöstö ja vanhemmat sitoutuvat yhdessä toimimaan lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista tukien. Lapsen etu on kasvatuskumppanuuden tärkein lähtökohta. Päämääränä on turvata lapsen hyvinvointi. Toimivaan kasvatuskumppanuuteen tarvitaan luottamusta, tasavertaisuutta sekä toisen kunnioittamista. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien ja varhaiskasvatuksen kasvattajien tiedot ja kokemukset lapsesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuudessa toteutuu huoltajien osallisuus varhaiskasvatukseen, joka pohjautuu molemminpuoliseen arvostukseen. Varhaiskasvatuskeskusteluissa huoltajien kanssa sovitut kasvatuseriaatteen ja toimintatavat näkyvät ryhmän toiminnan tavoitteissa, suunnitelmissa sekä arjen toteutuksessa. Myös asiakaskyselyt toteutetaan suunnitelmallisesti ja niiden tulokset otetaan huomioon kehittämistyössä. (Karvonen 2010, 19.)

Uuteen varhaiskasvatukseen on lisätty säännös lasten, lasten vanhempien ja muiden huoltajien osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on otettava lasten mielipiteet ja toivomukset huomioon. Myös lasten vanhemmille ja muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lastensa varhaiskasvatustyönsä toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. (Tiivistelmä varhaiskasvatustalain... 2015.)

Lapsen näkökulmasta osallisuus on kuulluksi tulemista ja sitä, että on yhdenvertainen, toimiva osanen omaa yhteisöään. Osallisuus tarkoittaa myös sitä, että lapsen ajatuksilla ja mielipiteillä on arvoa. Osallisuus on lapsilähtöinen ja yhteisöllinen toimintatapa. Lasta kuullaan ja hänelle annetaan mahdollisuudet tehdä itseään koskevia valintoja. Osallisuus on myös lasten osallisuutta omassa yhteisössä eli lapsiryhmässä ja oman yhteisön rakentamista. Kasvattajan tulee kuulla lasta ja olla aidosti vuorovaikutuksessa lapsen kanssa sekä arvostaa lasta. (Pyökkimies 2009, 17.)

5.8 Verkostoyhteistyö

Tiedonkulku ja verkostoyhteistyö ovat osa varhaiskasvatuksen laatua. Erilaiset nivelvaiheet järjestetään mahdollisimman joustaviksi ja eri suunnitelmien tulee olla yhteneväisiä. Esimerkiksi varhaiskasvatus- sekä perusopetussuunnitelman tulee muodostaa jatkumo. Myös lastenneuvolan ja lastensuojelun kanssa luodaan yhteinen suunnitelma, jonka mukaan lapsen kasvua ja kehitystä voidaan seurata yhdessä vanhempien kanssa. Tarvittaessa tällöin pystytään myös ohjaamaan perhettä hakeutumaan erilaisiin perhettä auttaviin palveluihin. Lapsen tietoja voidaan siirtää yhteistyökumppaneille vain huoltajien luvalla tai heidän läsnä ollessaan. Varhaiskasvatus kuuluu osaltaan alle kouluikäisten lasten ennaltaehkäiseviin palveluihin. (Karvonen 2010, 20.)

Varhaiskasvatuksen linjausten mukaan verkostoyhteistyötä tehdään koko laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa, mahdollisesti seutuyhteistyötä tehden. Opetustoimen kanssa kehitetään toimivat rakenteet niin että lapselle varmistetaan yhtenäinen kasvun- ja opinpolku aina varhaiskasvatuksesta yläkouluun saakka. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 10.)

Varhaiskasvatuslaki velvoittaa nyt myös eri tahoja toimimaan yhteistyössä. ”Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, sosiaalihuollosta, lastensuojelusta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.” (Tiivistelmä varhaiskasvatuslain... 2015, 4.)

5.9 Arviointi ja vaikuttavuus

Vuosittaiseen varhaiskasvatuksen laadun arviointiin osallistuvat sekä henkilökunta, huoltajat että lapset. Jokaiselle lapselle laaditun varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti sekä henkilöstön että huoltajien ja lasten kanssa. (Karvonen 2010, 20.) Lapsi voi itse osallistua varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin vanhempien ja henkilöstön yhdessä sopimalla tavalla. Henkilöstön tulee huolehtia siitä, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen esiopetuksen suunnitelma muodostavat toimivan kokonaisuuden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 33.)

Varhaiskasvatuksen laatutavoitteet sekä toimintamallit on kuvattu ja henkilöstö arvioi niiden toteutumista säännöllisesti. Arvioinnin perusteella pyritään kehittämään toimintaa sekä ennakoimaan toimintaympäristössä mahdollisesti tapahtuvia muutoksia. (Karvonen 2010, 20.) Varhaiskasvatuslaissa säädetään varhaiskasvatuksen järjestäjälle velvoite arvioida antamaansa varhaiskasvatustoimintaa. Arvioinnissa käytettävät menettelytavat ovat kuitenkin varhaiskasvatuksen järjestäjän päätettävissä. Arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Kuten aiemminkin on jo tullut esille sekä lapsille sekä heidän vanhemmilleen tai muille huoltajille tulee antaa myös mahdollisuus osallistua arviointiin. (Tiivistelmä varhaiskasvatuslain... 2015.)

6 TEOREETTISMENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus, joka on toteutettu narratiivisena eli kerronnallisena tutkimuksena. Kerronnallinen tutkimus on kertomuksen tutkimusta ja tämän otteen sisään mahtuu erilaisia tutkimusmenetelmiä sekä aineiston hankinta- ja lukutapoja. Vaikka tutkimusote ei ole yhtenäinen eikä selvärajainen ajattelutapa, keskeisenä nimittäjänä on kuitenkin kertomuksen käsite. (Hyvärinen 2006.) Narratiivisuudella viitataan tutkimuksessa aineiston hankintaan ja sen analyysitapaan. Aineiston hankinnassa on tärkeää saada ihmiset vastaamaan ja kertomaan kokemuksistaan hyvin vapaasti, joko suullisesti tai kirjallisesti (Erkkilä 2005, 200). Kerronnallisuus on tässä tutkimuksessa sekä teoreettinen että menetelmällinen lähtökohta. Teoreettisesti kerronnallisuus tarjoaa ymmärryskehyksen, joka kiinnittyy laajempaa konstruktivistiseen näkemykseen.

Sosiaalinen konstruktionismi on näkemys, jonka mukaan sisäiset ja ulkoiset syyt eivät määrää ihmistä, vaan näkemykset rakentuvat sosiaalisen vuorovaikutuksen ja todellisuuden ymmärtämisen kautta. Keskeistä konstruktionismissa on asioiden kielellisen rakentumisen tarkastelu. Ymmärryksemme todellisuudesta rakentuu tietynlaiseksi, kun kielessä muodostuvat käsitykset todellisuudesta eli itsestämme, toisistamme ja maailmasta. Eri käsitykset ovat ihmisten välisien historiallisten ja kulttuuristen prosessien tuotteita. Sosiaalisesta konstruktionismista on tullut huomattava haastaja perinteisemmille näkemyksille, koska konstruktionistiset tutkimukset eivät tarjoa tuloksia samalla tavalla kuin esimerkiksi tilastollisten tai kokeellisten tutkimusten ajatellaan tuottavan. Sosiaalinen konstruktionismi on tullutkin paremmin huomioiduksi viimeisten vuosikymmenten aikana. (Burr 2004, 132–133.)

Kerronnallisesta lähtökohdasta on lähestytty monia erilaisia teemoja, kuten Vilkkonen (1997) tutkimuksessaan Omaelämäkertaa kohtaamispaikkana toteaa. Vilkkonen käyttää omassa tutkimuksessaan Labovin & Waletzky:n mallia, jonka olen itsekin valinnut tutkimuksen analyttiseksi kehykseksi ja esittelen sen omana alalukunaan (6.3.1.) myöhemmin.

6.1 Kerronnallinen tutkimusote

Kertomuksista puhuttaessa olemme useimmiten kiinnostuneita ihmisten kokemuksista ja ympäröivän maailman kokemisesta. Kerronnallisuuden lähtökohtia miettiessä pitää pohdita mitä kertomukset ovat ja miten ne kuuluvat ihmisten elämään. Kertomukset ovat osa sosiaalista sekä kulttuurista todellisuutta ja sen rakentumista. (Hyvärinen 2006, 4.)

Usein kertomuksissa selitetään maailmaa etsien samalla vastauksia kysymykseen siitä, miksi ihmiset toimivat tietyssä tilanteessa tietyllä tavalla. Kertomukset eivät vain raportoi ihmisen toimintaa, vaan niiden kautta ymmärrämme millaista on olla toiminnan kohteena. Ymmärrämme kertomusten avulla myös millaista on kokea maailmaa ja tapahtumia emotionaalisesti. Kertomus on siis äärimmäisen monimuotoinen kokemusten lähde ja siksi tutkimuksellisesti kiinnostava. Kertomuksilla on erityinen kyky liittää joustavasti toisiinsa tilanteiden erityispiirteet, laatu ja kokemisen ainutlaatuisuus. Kerronnallisuuteen liittyvät läheisesti käsitteet kokemus, tilanne, tunne, toiminta, vuorovaikutus ja tieto. (Hyvärinen 2006, 1.)

Kerronnallisen tutkimusotteen alle mahtuu monenlaisia tutkimusmenetelmällisiä ja analyttisiä lähestymistapoja. Kerronnallisuus voi tarkoittaa käsitystä tiedon ja todellisuuden luonteesta, aineiston luonnetta, aineiston käsittelytapaa tai kertomusten käyttöä työvälineenä. Kerronnalliset tai kertomukselliset aineistot voivat olla henkilökohtaisia tai julkisia, pituudeltaan lyhyitä tai pitkiä. Narratiiveiksi kutsutaan erilaisia kerronnallisia, kertomuksellisia ja tarinallisia aineistoja. Narratiiveiksi voidaan ymmärtää kaikki, jossain määrin kerrontaan perustuvat aineistot, joiden analysointi edellyttää tulkintaa. (Heikkinen 2001, 121–122.)

Tässä tutkimuksessa käytän rinnakkain käsitteitä kertomus, narratiivi ja tarina, enkä lähde erottelemaan niiden hienosyisiä vivahteita, mikä olisi myös mahdollista, mutta ei tarpeen tämän tutkimuksen fokusta ajatellen. Olen uskollinen viittauksissani kirjoittajan omaan tapaan käyttää käsitteitä esimerkiksi, kun Erkkilä (2005) käyttää narratiivisen tutkimuksen käsitettä, pitäydyn samassa käytännössä viitatessani häneen. Omassa tutkimuksessani kerronnallisuus on vahvimmin läsnä aineiston kertomuksellisessa luonteessa.

Narratiivisuudella tai kerronnallisuudella Hyvärisen (2006) termin tarkoitetaan ihmisen tapaa jäsentää kokemuksiaan kertomuksen muotoon. Narratiivisuudella voidaan viitata

moniin eri asioihin. Voidaan esimerkiksi ajatella tietämisen tapaa ja tiedon luonnetta. Ihmiset jäsentävät omat kokemuksensa ja muistinsa narratiivisen ajattelun kautta. Narratiivisen tiedon muodostuksen avulla ihminen pyrkii ymmärtämään kokonaisuuden yhdistelemällä sen eri osista. Narratiivinen ajattelu koostuu ihmisen jokapäiväisen arjen tapahtumista sekä sosiaalisista suhteista. Ihminen itse ymmärtää narratiivisesti sekä omaa elämäänsä että toisten elämää, siksi narratiivinen ote soveltuu myös tutkijan välineeksi. (Erkkilä 2005, 199–200.)

Kertomusten tutkimus on yleistynyt viime vuosikymmenten kuluessa. Kertomuksen tutkimuksen juuret ulottuvat monille eri tieteenaloille kirjallisuudentutkimuksesta sosiaali-tieteisiin. Kertomus voi olla niin tarina, elämäkerta, anekdootti, lehtijuttu, sarjakuva kuin haastattelusta tai ryhmäkeskustelusta nouseva muistelmä tai pyydetty ihanne- tai kauhu-tarina, kuten tässä tutkimuksessa. Tutkimusta kutsutaan usein narratiiviseksi, mutta paremmin ymmärrettävä nimitys on kerronnallinen tutkimus tai kertomuksen tutkimus. Sillä kyse on nimenomaan kertomuksista ja niiden paikasta ihmisen elämässä. (Hyvärinen 2006, 1.)

6.2 Aineiston keruumenetelmä

Olen kerännyt kerronnallisen aineiston kevään 2015 aikana. Aineiston keruun toteutin kutsumalla kaikki Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijät kirjoittamaan omiin ajatuksiinsa ja kokemuksiinsa pohjautuvaa kertomusta varhaiskasvatuksen laadusta ihannetilanteen ja kauhuskenaarion muodossa (liite 4). Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksessa työskenteli keväällä 57 henkilöä.

Kirjoittamiskutsu oli vapaamuotoinen, tavoitteena oli olla vaikuttamatta henkilökunnan tuottamiin kertomuksiin niin, että tutkimusta ohjaavat ennakko-odotukset eivät päässeet vaikuttamaan kertomusten sisältöön. Lähetin jokaiselle varhaiskasvatuksen työntekijälle postitse, kaupungin sisäisessä postissa, kirjoittamiskutsun, johon vastaamisaikaa oli kolme viikkoa. Kirjoittamiskutsut lähtivät 15.2.2015. Muistutusviestin (liite 5) lähetin sähköpostitse viikkoa ennen vastausajan päättymistä. Työntekijät vastasivat nimettömästi ja toimittivat vastauksensa minulle joko kaupungin sisäisessä postissa, sähköpostitse tai kirjeenä kotiosoitteeseeni.

Aineisto koostuu 22 vastauksesta, joista kymmenen on ihannetarinoita, seitsemän kauhuskenaariota ja viisi näiden yhdistelmää.

6.3 Kertomusten tutkimisen analyyttiset työvälineet

Erkkilä (2005) kertoo, että narratiiviset analyysimenetelmät voidaan jakaa narratiivien analyysiin sekä narratiiviseen analyysiin. Narratiivisen analyysin tarkoituksena on löytää kertomuksista juoni, kuulla ja säilyttää kertojan ääni sekä analysoida erilaisia kerronnan tapoja ja kontekstia. Narratiivien analyysissa on kyse analyysitavasta, jolla kertomuksia tematisoidaan ja luokitellaan. Tavoitteena on yleispätevän tiedon etsiminen. (Erkkilä 2005, 195.) Narratiivien analyysi sallii useita lähestymis- ja analyysitapoja esimerkiksi sisältöjen luokittelun. Sisältöjen luokittelu on myös osa sisällönanalyysia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110–113.) Narratiivisessa analyysissa on myös erilaisia analyysivaihtoehtoja, kuten vaikkapa juonirakenteen tarkastelu tai tyypittelyn kaltainen tarinatyyppien muodostaminen, mutta silloin ollaan erityisen kiinnostuneita siitä miten kertomus rakentuu ja millaisia kerronnan keinoja käytetään. Narratiivinen lähestymistapa tavoittelee kokonaisvaltaista ymmärrystä ihmisen kokemuksista maailmassa olemisesta. (Erkkilä 2005, 201.)

Narratiivisuutta pidetään ihmisille ominaisena tapana hahmottaa maailmaa. Kerrottujen kertomusten avulla on mahdollista jäsentää omia kokemuksia ja elämäntapahtumia. Kerronnallisista kokemuksista ja tapahtumista on löydettävissä alkua, keskikohta ja lopetus, mikä on tyypillistä erilaisille kertomuksille. (Eskola & Suoranta 1998, 22–23.) Kokemuksen käsite on keskeisessä roolissa. Erilaisten kerrottujen kertomusten ajatellaan kuvaavan kokemusmaailmaa. Kokemusten tutkiminen on itsessään ongelmallista, koska toisen ihmisen kokemuksia ei voi täydellisesti tavoittaa sellaisinaan; tässäkin tutkimuksessa kokemukset hahmotetaan luettujen kertomusten kautta. Kertomusten lukeminen ja analysointi on kirjoittajan kokemuksen tulkintaa. (Erkkilä 2005, 201.)

6.3.2 Kerrontamalli

Hyvärinen (2006) kertoo Labovin & Waletzky (1967; 1997) kehittäneen vaikutusvaltaisen kerrontamallin, jota on käytetty monissa eri tutkimuksissa aineiston jäsentämisen kehyksenä. Labov & Waletzky (1997, 12) määrittelevät itse ”kertomuksen yhdeksi tavaksi esittää mennyt kokemus yhdistämällä lauseiden kielellinen peräkkäisyys todella sattuneiden tapahtumien pääteltyyn peräkkäisyyteen.” Vilkkö (1997) kuvaa tätä mallia kerrontaskeemaksi, jonka avulla kertomuksen kulku ositetaan sopiviin jaksoihin.

Tätä kerrontamallia (taulukko 1) käytän tässä tutkimuksessa analysoidessani aineistoani kertomuksina tehden narratiivien analyysia. Kerrontamalli jakaa kertomuksen kuuteen eri rakenteelliseen osaan. Mallin mukaan kertomus alkaa tiivistelmästä (abstract), joka johdattaa lukijan siihen mistä kertomuksessa on kyse. Toisena tulee orientaatio (orientation), joka perehdyttää lukijan olosuhteisiin, sijoittaa kertomuksen tapahtumat tiettyyn aikaan ja paikkaan sekä nimeää keskeiset henkilöt ja tapahtumat. Kolmantena kertomuksen rakenteellisena osana on mutkistava toiminta (complicating action) eli kertomuksessa tapahtuu jotakin kiinnostavaa, odottamatonta tai eteen tulee asia, joka on kertomisen arvoisen. Seuraavaksi kertomuksessa tulee arviointivaihe (evaluation), joka kehittää ja vie kertomusta edelleen eteenpäin ja vastaa kysymykseen ”entä sitten?”. Ennen kertomuksen loppua kertomuksen tulos (result of resolution) kertoo, mihin toiminta ja tapahtumat lopulta johtivat. Kertomus päättyy lopetukseen (coda), jossa lukija tuodaan takaisin nykypäivään. Lopetuksessa kerrotaan tapahtumien opetus ja mahdolliset johtopäätökset. (Hyvärinen 2006, 5–8; Vilkkö 1997, 104.)

Kertomusrakenteiden jäsentämisessä on kyse kertomuksen jaksottamisesta osiin ja niiden tulkinnasta. Mallin hyöty on ensisijaisesti siinä, että se auttaa jakamaan kokonaiskertomusta pienempiin kerronnallisiin yksikköihin. Usein kertomuksen aloittava tiivistelmä ja orientaatio sisältävät jo kertomuksen kokonaisevaluaatiota lähes yhtä paljon kuin kertomuksen lopetus. (Vilkkö 1997, 107.)

Tiivistelmä/ Yhteenveto/ Johdattelu (abstract)	Johdatus siihen mistä on kyse.
Orientaatio/ Puitteet/ Tausta (orientation)	Kertomuksen lähtötilanteen kuvaus, perehdyttäminen olosuhteisiin. Kertomuksen aika ja paikka sekä henkilöiden ja toiminnan luonnehdinta.
Mutkistava toiminta/ komplikaatio (complicating action)	Tapahtuminen mutkistuminen Tapahtuu jotakin kiinnostavaa, kertomisen arvoista tai tapahtuu jokin odottamaton käänne.
Evaluaatio/ Arviointi (evaluation)	Kehittää ja vie tarinaa eteenpäin, kertojassa tapahtuvat reaktiot. Sijoittuu ennen ratkaisua vastaa- maan kysymykseen "Entä sitten?" eli kertoo tarinan kärjen.
Ratkaisu/ Tulos/ (result of resolution)	Kertoo mihin toiminta ja tapahtumat lopulta johtivat.
Kooda/ Lopetus/ Päätäntä (coda)	Tuodaan lukija takaisin nykyhetkeen. Kerrotaan tapahtumien opetukset ja johtopäätökset.

TAULUKKO 1. Labovin & Waletzky'n kerrontamalli (mukaillen Vilkkonen 1997, 105)

6.3.3 Aineiston analyysi

Jäsennän kerronnallista aineistoa kahdella tavalla. Aineiston tuottaneet olivat tulkinneet pyyntöä kirjoittaa kertomus hyvin monin tavoin. Tästä syystä ennen varsinaista kerronnallista analyysia jäsennän aineistoa sisällönanalyysin luokittelua apuna käyttäen. Olen luokitellut kaikkien vastausten sisällöt varhaiskasvatuksen laadunhallintamallin sisältöalueiden alle. Luokittelu vastaa Erkkilän (2005) jaottelussa narratiivien analyysia. Tällöin luokittelin kertomusten sisältöjä varhaiskasvatuksen laadunhallintamallin (Karvonen 2010) mukaisesti. Sen lisäksi analysoin yksittäisiä kertomuksia narratiiveina hyödyntäen Labovin ja Waletzky'n kerrontamallia samaan tapaan kuin esimerkiksi Anni Vilkkonen (1997) on sitä väitöskirjatutkimuksessaan käyttänyt.

Sisällönanalyysi on käytössäni narratiivien analyysissa tutkimusmenetelmänä, jonka avulla voin tehdä toistettavia ja päteviä päätelmiä tutkimusaineiston suhteesta sen asia- ja sisältyhteyteen eli tässä tutkimuksessa varhaiskasvatuksen laatuun. Se on itsessään tutkimusmenetelmä, jolla voidaan tuottaa uutta tietoa, uusia näkemyksiä sekä saattaa esiin

piileviä tosiasioita. Sisällönanalyysi pyrkii muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyn kuvauksen, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan asiayhteyteen ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. Tutkittavat aineistot voivat olla esimerkiksi kirjoja, päiväkirjoja, haastatteluja, kertomuksia, puheita tai keskusteluja. (Anttila 1998; Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.) Tuomi ja Sarajärvi (2009, 91) ovat todenneet, että sisällönanalyysi sopii kaikkiin laadullisiin tutkimuksiin perusanalyysimenetelmäksi. ”Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä.” (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112.)

Luokittelu voidaan tehdä valmiiden teorioiden pohjalle tai haastatteluteemojen mukaan (Metsämuuronen 2006, 439). Tuloksissa tulee kuvata luokittelut, muodostetut käsitteet sekä niiden sisällöt ja niistä tehdyt johtopäätökset. Tutkijan tehdessä johtopäätöksiä, on pyrkimys ymmärtää mitä asiat tutkittavien näkökulmasta ovat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110–113.) Teemoittelu voi olla hyvin lähellä luokittelua, joskin teemoittelulle ominaista on se, mitä kustakin teemasta on sanottu. Aineistoa pilkotaan ja sieltä etsitään tiettyjä teemaa kuvaavia piirteitä. Teemat itsessään jäsentävät aineistoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

Aineiston luokittelun olen toteuttanut jakamalla sekä ihannetarinoiden että kauhuskenarioiden sisältämiä asioita varhaiskasvatuksen laadunhallintamallin sisältöalueiden alle. Sen jälkeen olen poiminut vastauksista eroja ja yhtäläisyyksiä ja ryhmitellyt niitä. Esimerkiksi ihannetarinassa sanotaan ”Esimiehet tulevat enemmän arjen työhön mukaan, että oppivat tuntemaan lapset sekä yksiköiden työtavat.”, kauhuskenariossa vastaavasti sanotaan ”Esimiehet eivät ole kiinnostuneita henkilökunnan jaksamisesta eivätkä käy yksiköissä.” Tästä yhteenvetona on, että laadukkaaseen varhaiskasvatukseen henkilökunnan mielestä kuuluu, että esimies käy yksiköissä, tuntee yksikön toimintatavat ja on kiinnostunut henkilökunnan jaksamisesta.

7 TULOSTEN TARKASTELU

Olen jakanut tulokset luvun kahteen osaan. Luvussa 7.1. käyn läpi varhaiskasvatuksen laadunhallintamallin (kuvio 3) mukaisesti luokitellut vastaukset ja niistä koostetut tulokset, koskien koko aineistoa. Luvussa 7.2. käyn läpi kerronnallisesti analysoidut kertomukset ja pohdin kerronnallisuuden tuomaa lisäarvoa tutkimuksen tuloksiin, nostaen esiin kaksi kertomuksen muotoon kirjoitettua vastausta.

Vastauksista osa oli kirjoitettu minä-muodossa. Osa oli vain luetteloituja asioita varhaiskasvatuksen laadusta. Aineistosta löytyi muutamia olipa kerran – alkuisia kertomuksia sekä ideakarttoja. Osa vastauksista oli kirjoitettu kuvaamaan tämän hetkistä tilannetta, osa kertomuksista kuvasi mennyttä aikaa tai esimerkiksi kokemuksia edellisestä työpäivästä. Kaikista vastauksista sekä kertomuksista että esimerkiksi listauksista löytyi samoja asioita ja samoja toimijoita, vain eri muotoon kirjoitettuna. Tutkimukseen osallistuneet henkilöstön edustajat eivät olleet etukäteen nähneet Karvosen (2010) varhaiskasvatuksen laadunhallintamallia.

Olen poiminut kertomuksista esimerkkiotteita jokaiseen tuloslukuun. Nämä aineisto-otteet ovat suoria lainauksia ja ne erottuvat muusta tekstistä kursivoituina ja sisennettyinä. Olen valinnut aineisto-otteet sillä perusteella mitkä kuvaavat parhaiten mitäkin laadunhallintamallin osa-aluetta.

7.1 Varhaiskasvatuksen laatu Ikaalisissa

Tulokset varhaiskasvatuksen laadusta olivat pitkälti samansuuntaisia mitä aikaisemmatkin tutkimukset osoittavat. Kuten Palviaisen (2007) tutkimuksen myös tämän tutkimuksen perusteella laadun tunnusmerkkejä olivat kasvatuskumppanuus, työn ennakointi, lapsen turvallisuuden tunne sekä yksilöllinen huomiointi. Tutkimukseni tuloksissa selviää, miten johtamisella nähdään olevan suuri vaikutus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Laadukas varhaiskasvatus vaatii kasvattajilta ja esimiehiltä oikeaa asennoitumista ja motivoitumista työhön sekä ammattitaitoa. Kaikki tämä näkyy toiminnan suunnittelussa, joka tukee lapsen kasvua ja kehitystä. Henkilökunnan motivoituneisuus näkyy halussa

kehittyä ja kehittää toimintaa tuottaakseen varhaiskasvatuksesta laadukasta. Tulokset kertovat motivaation ja hyvän ilmapiirin tärkeydestä, sekä niiden välisestä yhteydestä. Kun työntekijät ovat motivoituneita ja innostuneita omasta työstään, he tuovat samaa innokkuutta koko työyhteisöön sekä hyvää ja laadukasta tapaa tehdä työtä.

7.1.1 Johtaminen ja henkilöstö

Yksi laadunhallintamallin teemoista on johtaminen. Kertomuksista saa kuvan, että johtamiseen kaivataan selkeyttä sekä määrätietoista johtamista, myös esimiesten työhön kaivataan selkeämpää työnjakoa. Yleisesti pedagogisen johtamisen aiempaa suurempaa näkyvyyttä kaivattiin laadukkaan varhaiskasvatuksen tueksi. Monessa vastauksessa otettiin kantaa johtamistyön toteuttamiseen. Esimiehen toivotaan olevan kuunteleva, keskusteleva sekä helposti lähestyttävä. Hyvä esimies tuntee oman henkilöstönsä ja on kiinnostunut henkilöstön jaksamisesta. Kertomuksista korostui, että esimiehen tuntiessa oman henkilöstönsä osaa hän tukea työntekijöitä oikealla tavalla työssä, esimerkiksi olemalla arjessa läsnä, tietäen ryhmän toimintatavat ja antamalla tukea kasvatustyöhön sekä kannustaessa henkilöstöä osallistumaan koulutuksiin. Vastauksista käy ilmi, että esimiesten haluttaisiin olevan tietoisempia arjen toiminnasta ja haluttaisiin myös esimiesten roolin selkeyttämistä suhteessa työntekijöihin. Myös kasvattajien työn arvostamisen kerrottiin olevan tärkeää. Monesta vastauksessa esiin nousee sijaisten sekä ammattitaitoisen henkilökunnan palkkaaminen. Myös määrärahojen pieneneminen ja säästötoimet vaikuttavat laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseen, talousasiat oli monessa vastauksessa sidottu vahvasti johtamiseen. Esimiesten roolin merkitytä kuvataan seuraavassa aineisto-otteessa:

Esimiehet huomioivat lapsiryhmää, työntekijöitä ja antavat enemmän palautetta hyvin tehdystä työstä.

Vastauksista käy ilmi, että motivoitunut ja työssään kehittyvä henkilökunta on yksi laadukkaan varhaiskasvatuksen tekijä. Myös ammattitaidolla ja osaamisella on suuri merkitys laadukkaassa työssä. Tärkeänä pidetään myös hyvää ilmapiiriä, tiimityön tekemistä sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Merkityksellistä on olla aidosti läsnä lapsille. Kun henkilökunnalla on ”tekemisen meininki” ja ilo tehdä työtä, näkyy se myös lapsissa ja toiminnassa. Erityisesti ammattitaitoisella ja moniammatillisella henkilökunnalla nähdään

olevan iso merkitys laadukkaassa varhaiskasvatuksessa, kuten seuraavassa esimerkkiotteessa todetaan:

Virkeä, innostunut ja motivoitunut henkilökunta takaa positiivisen ilmapiirin.

7.1.2 Varhaiskasvatuksen suunnittelu ja varhaiskasvatusympäristö

Varhaiskasvatuksen suunnittelua ja järjestelyjä tehtäessä kertomuksissa toivottaisiin palvelulle erilaisia vaihtoehtoja kuten päiväkotia, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatus. Perheillä olisi tällöin mahdollisuus valita näistä tarpeidensa mukainen vaihtoehto. Vastauksista nousee myös ryhmäkokojen pitäminen inhimillisellä tasolla. Kaiken suunnittelutyön pohjalla tulisi olla selkeät rakenteet ja prosessit, sekä yhtenevät käytännöt päiväkotien välillä. Eräs kirjoittaja tiivistää asian ryhmien koosta hyvin:

Ryhmäkoot ovat lasten edunmukaisia, huomioiden tietysti lasten ikä ja lapsiainees.

Turvallisuus on käsite, joka nousee lähes jokaisen vastaajan kertomuksesta. Kun varhaiskasvatusympäristö on turvallinen, takaa se lapsen psyykkisen ja fyysisen turvallisuuden. Turvallisuuden takaaminen onkin yksi isoimmista varhaiskasvatuksen laadun määreistä. Laadukasta varhaiskasvatusta on myös muuttuva ja ajanmukainen oppimisympäristö, jossa otetaan huomioon lasten yksilölliset tarpeet. Vastaajat pitivät myös tärkeänä leikkivälineistön laadukkuutta, ajanmukaisuutta sekä riittävää määrää. Useassa vastauksessa otettiin kantaa tilojen ahtauteen ja pienuuteen, lapsiryhmät tarvitsevat riittävästi pienryhmä- ja jakotiloja sekä liikuntatiloja. Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa huomioidaan oppimisympäristön merkitys, kuten yksi vastaajista on kiteyttänyt:

Lasten oppimisympäristö on arjen tarpeisiin muokattu ja lapsia on osallistettu suunnittelussa.

7.1.3 Varhaiskasvatuksen toteuttaminen

Vain muutamassa vastauksessa otettiin kantaa laadukkaan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pohjautumista erilaisiin ohjausasiakirjoihin kuten varhaiskasvatussuunnitelmiin. Kertomukset nostivat esiin monipuolisen ja tavoitteellisen toiminnan suunnittelun mahdollistuvan lastentarhanopettajan riittävällä suunnitteluajalla sekä tiimin yhteisellä ajalla. Monessa vastauksessa suunnittelu nousi esiin sellaisena että, siinä otetaan huomioon koko tiimin näkemykset sekä mahdollisuuksien mukaan otetaan myös lapset mukaan suunnitteluun. Suunnittelun pohjalta pystyttäisiin toteuttamaan vahvaan arjen pedagogiikkaa. Kertomukset korostivat, että pienryhmätoiminnalla koetaan olevan suuri merkitys toiminnan toteuttamisessa. Lapsen etu olisi kiireetön arki, pysyvät aikuissuhteet sekä välitön ilmapiiri. Kasvattajien panostusta tarvitaan lasten turvallisen ja virikkeellisen arjen rakentamiseen, kuten eräs kirjoittaja kuvaa seuraavassa:

Laadukkaalla varhaiskasvatuksella tarkoitetaan sellaista työskentelyä lapsen hyväksi, joka valmistaa lasta mahdollisimman hyvin tulevaisuuteen ja antaa hyvät valmiudet pärjätä elämässä.

Kirjoittajille varhaiskasvatuksen laatua on antaa lapselle aikaa ja kohdata lapsi. Lapsia kannustetaan, keuhataan ja otetaan suunnitteluun mukaan. Lasten arki sisältää tutkimista, toimintaa, leikkiä ja rauhoittumista. Erityistä tukea tarvitsevat lapset ja tuen asiat kuuluvat vahvasti arkeen. Vastauksista käy ilmi, että erityisopettajan toivotaan olevan enemmän arjessa mukana, ohjaamassa pienryhmiä ja tutustuvan näin paremmin ryhmän toimintatapoihin sekä oppivan tuntemaan lapset. Erityinen tuki tulisi rakentaa moniammatillisesti, yhdessä eri toimijoiden kanssa lapsen arkea päiväkodissa tukien. Havainnointitilanteista ja lasten asioiden tiimoilta haluttaisiin enemmän palautepalavereja ja avointa keskustelua. Kertomuksista nostettujen kommenttien mukaan ihanteelliseen varhaiskasvatukseen kuuluu:

Kiireetöntä arkea lasten kanssa, jossa lapsia kannustetaan ja keuhataan.

Lapsella on aina mahdollisuus tulla syliin.

Haasteelliset ja tukea tarvitsevat lapset tulisi huomioida ryhmäkoossa ja ryhmien henkilökuntarakenteessa.

7.1.4 Yhteistyömuodot ja arviointi

Vastauksissa painotetaan erityisesti avointa ja luottavaista suhdetta lasten vanhempiin sekä kasvatuskumppanuuden toteuttamista. Myös vanhemmilta tullutta palautetta pidetään tärkeänä. Yhteistyötä koskeneiden kuvausten mukaan lapset ja heidän huoltajansa tulisi huomioida kiireettömästi heidän tutustuessa varhaiskasvatuksen toimintaan ja aikaa antaen, täten luodaan hyvä pohja yhteistyölle. Perheiden ja huoltajien halutaan osallistuvan ja olevan tietoisia siitä mitä lapsen arki varhaiskasvatuksessa on, kuten seuraavissa lainauksissa kirjoittajat asiaa kiteyttävät:

Yhdessä vanhempien kanssa onnistumme parhaiten ja teemme lasten kasvatuksesta turvallista, kehittävää ja mielekästä.

Vanhempien tulee olla tietoisia siitä mitä lapsen arki sisältää.

Yhteistyön eri tahojen kanssa toivotaan olevan joustavaa ja toimivaa. Yhteistyöhön esimerkiksi neuvolan, sosiaalitoimen tai koulujen kanssa toivotaan toimivampia ja yhdessä tarkemmin mietittyjä käytänteitä, joissa olisi selkeästi kerrottu kunkin toimijan rooli. Monessa vastauksessa koettiin myös päiväkotien ja eri hoitomuotojen välisen yhteistyön olevan vähäistä ja sen toivottaisiin lisääntyvän. Tiedonkulun toivottiin myös olevan toimivampaa ja siihen toivottiin löytyvän selkeitä ohjeita. Myös päiväkodin sisällä tapahtuvaa yhteistyötä ryhmien välillä voisi olla enemmän ja ryhmien väliset rajat tulisi olla häilyvämmät. Seuraavissa lainauksissa kirjoittajat ottavat asiaan kantaa:

Yhteistyötä ryhmien välillä olisi paljon ja ryhmäraajat ylittävää toimintaa viikoittain.

Moniammatillisuus ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa näkyy joka päivässä arjessa.

Laadunhallintamallissa isona osana on arviointi ja arvioinnin vaikuttavuus. Vastauksissa arvioinnin osuus ja sen merkitys jäi vähäiseksi. Muutamissa vastauksissa arviointi kuitenkin näkyi, niistä kävi ilmi, että arviointia tulisi toteuttaa enemmän ja sen tulisi olla strukturoidumpaa. Arviointiin toivottaisiin enemmän esimiehen näkemystä ja palautetta. Henkilöstö toivoisi esimiehen antavan enemmän palautetta, joka olisi rakentavaa. Lasten ja toiminnan havainnointiin haluttaisiin yhtenäisempää linjaa sekä työvälineitä. Myös

vanhemmilta tullutta palautetta olisi hyvä enemmän hyödyntää toimintaa suunniteltaessa. Erään kirjoittajan kuvaus arvioinnista:

Arviointia tulisi tehdä viikoittain laadukkaan toiminnan takaamiseksi.

7.2 Kerronnallisuuden dynamiikka

Olen valinnut kaksi selkeästi kertomusmuotoista vastausta Labovin & Waletzky kerrontamallin mukaiseen analyysiin. Toinen kertomuksista on ihannekertomus varhaiskasvatuksen tilasta, jonka päärooliin nousee esimiehen asema. Toinen valitsemistani kertomuksista on kauhuskenaario siitä mitä laadukas varhaiskasvatus ei missään nimessä saisi olla. Kauhuskenaariossa pääosassa on henkilöstö ja siihen liittyvät epäkohdat. Kertomusten analyysissa kiinnitin huomioita etenkin kirjoittajan omaan asemaan, mistä näkökulmasta kirjoittaja lähtee kertomusta kirjoittamaan. Toinen kertomuksista oli selkeästi omasta näkökulmasta ja kokemuksesta kirjoitettu. Toinen taas etäisyyttä ottaen oli kerran – muotoon kirjoitettu kertomus.

Nämä kaksi kertomusta olen jaotellut Labovin & Waletzky kerrontamallin mukaisesti kuuteen eri rakenteelliseen osaan. Kuten Vilko (1997) toteaa, on kyse kertomuksen jaksottamisesta osiin. Kerrontamallin mukaista analyysia tehdessäni etsin kertomuksesta nämä kuusi rakenteellista osaa. Kertomuksissa kuuden osan järjestys kuitenkin vaihteli, kertomus saattoi alkaa orientaatiolla, missä kuvattiin esimerkiksi aikaa ja paikkaa ja vasta tämän jälkeen tuli tiivistelmä, joka kertoi mistä kertomuksessa on kyse. Näissä esimerkkikertomuksissa tärkein tieto tuli tiivistelmästä sekä lopetuksesta. Myös Vilko (1997) tutkimuksessaan toteaa, että usein tiivistelmä ja orientaatio sisältävät enemmän arviointia ja informaatiota kuin kertomuksen lopetus. Mutkistava toiminta tarkoittaa myös asioita, jotka ovat kertomisen arvoisia ja jotka kirjoittaja haluaa nostaa esiin. Näissä esimerkkikertomuksissa ei tapahtunut selkeästi mutkistavaa toimintaa, vaan kirjoittaja on tuonut esiin asioita, jotka kokevat mielestään tärkeiksi asioiksi kokonaisuuden kannalta.

Lukiessani kertomuksia olen alleviivannut niistä kohtia, jotka on tärkeä nostaa esiin kertomuksen kulun kannalta ja jotka liittyvät tärkeinä osina varhaiskasvatuksen laatuun. Olen sijoittanut nämä kohdat kerrontamallin kuuden eri rakenteellisen osan alle. Kerto-

muksista esiin nostamani asiat peilautuvat varhaiskasvatuksen teoreettiseen tietoon laadusta ja laadun tunnuspiirteistä ja nousevat siksi kertomuksista esiin. Tärkeää on, että kertomukset ovat sisällöltään ja muodoltaan pysyneet alkuperäisiä noudattelevina. Olen poiminut kertomuksista suurimman osan asioista kerrontamalliin suorina lainauksina ja ne näkyvät kursiivilla. Osan tekstistä esimerkiksi toisen kertomuksen lopetuksen olen koonnut yhteen kirjoittajan ajatuksista, koska selkeää lopetusta ja lukijan palauttamista nykypäivän ei kertomuksessa ollut.

7.2.1 ”Kertomus varhaiskasvatuksesta”

Ensimmäinen esimerkkikertomus otsikolla ”Kertomus varhaiskasvatuksesta”, jolla kirjoittaja itse kertomuksensa nimeää, kertoo kirjoittajan mielipiteistä ja ajatuksista millaista laadukkaan varhaiskasvatuksen tulisi ihannetilanteessa olla, vaikka kertomuksen aikamuoto onkin imperfekti.

Kertomus alkaa orientaatiolla, joka kuvaa paikkaa mihin kertomus sijoittuu. Orientaatio antaa heti kuvan ihannetarinasta, koska siinä on maininta *varhaiskasvatus, johon oli panostettu paljon*. Esimerkkikertomuksessa tiivistelmä ja orientaatio eivät löydy kerrontamallin mukaisessa järjestyksessä, vaan kertomus alkaa orientaatiolla. Olen kuitenkin sijoittanut ne mallin mukaiseen järjestykseen. Tiivistelmä kertoo yleisesti koko varhaiskasvatuksen toimintakulttuurista ja kehittävästä työotteesta, siinäkin on näkyvissä positiivinen sävy, joka viittaa varhaiskasvatuksen ihanteelliseen tilaan.

Kirjoittaja on seuraavaksi nostanut tärkeiksi ja huomion arvoisiksi asioiksi pedagogiikan toteuttamisen ja varhaiskasvatukselle luodut rakenteet. Ihannetilanteeksi ja huomion arvoiseksi tämän tekee se, että kirjoittaja ei anna vaihtoehtoja eikä jossittele, vaan kaikkialla prosessit ovat selvillä ja toiminta on niiden mukaista.

Arvioivassa osuudessa kirjoittaja antaa selkeitä kriteereitä varhaiskasvatuksen ihannetilanteelle kuten henkilökunnan innostuneisuus, sitoutuneisuus, tietämys, lasten hyväksyntä, toiminnan toteuttaminen ja esimiehen näkyvyys. Nämä ovat kriteereitä, joiden mukaan laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamista voidaan arvioida. Ihannetilanteessa näiden kaikkien kriteerien tulisi toteutua. Kirjoittaja arvioi myös, että erityisen tärkeää

on, että yksittäisen lapsen arki sujuu mahdollisimman hyvin, niin tällöin koko ryhmän arki sujuu paremmin.

Tulos kertoo mihin toiminta lopulta johtaa eli mitä on laadukas varhaiskasvatus ja mitä sen toteuttamiseen vaaditaan. Tuloksessa näkyy selkeästi esimiehen rooli, tuki ja vastuu koko yksikön johtajana, painottuen henkilöstön johtamiseen. Tulososassa on nähtävissä myös ryhmän henkilökunnan toiminta ja tiimityön merkitys.

Lopetukseksi olen koonnut kertomuksesta yhteen avainasiat varhaiskasvatuksen laadusta. Kokonaisuus on laadukasta ja toimivaa, kun kaikki puhaltavat yhteen hiileen. Myös toiminnanohjauksella, selkeällä vision määrittelyllä sekä luottamuksella kirjoittaja näkee olevan suuren merkityksen varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa.

TIIVISTELMÄ	<i>Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa oli määritelty selkeä visio, strategia ja tavoitteet, joihin pyrittiin kaikessa toiminnassa. Työssä oli innokas kehittämisen meininki.</i>
ORIENTAATIO	<i>Erään kunnan varhaiskasvatus, johon oli panostettu paljon.</i>
MUTKISTAVA TOIMINTA (Kiinnostava asia joka on kertomisen arvoinen)	<i>Esimiehet vastasivat henkilöstön lisäksi myös pedagogiikasta omissa yksiköissään. Yksiköihin oli luotu rakenteet, joissa oli mahdollisuus yhteiseen pedagogiseen keskusteluun. Varhaiskasvatuksessa oli luotu selkeät käytännöt siitä, miten toimitaan eri tilanteissa. Kaikkialla oli nämä prosessit selvillä, mikä selkeytti toimintaa ja aikuisten välistä yhteistyötä.</i>
ARVIOINTI	<i>Henkilökunta oli innostunut ja työhönsä sitoutunut, yhteistyötä tehtiin monella tasolla. Lapset koettiin yhteisinä ryhmistä riippumatta. Kasvatuskumppanuus toteutui ja vanhemmat tiesivät mitä lapsen arki varhaiskasvatuksessa oli. Esimiehet näkyivät ryhmien arjessa. Ryhmät myös dokumentoivat toimintaansa. Lasten arki sisälsi tutkimista, toimintaa, leikkiä ja rauhoittumista. Jokainen lapsi hyväksyttiin sellaisena kuin hän on. Tuen asiat nähtiin vahvasti arkeen kuuluvana asiana. Tuki rakennettiin yhdessä erityisopettajan kanssa. Tärkeänä pidettiin, että kun yksittäisen lapsen arki sujuu mahdollisimman hyvin, niin tällöin koko ryhmän arki sujuu paremmin.</i>

TULOS

Ryhmän aikuiset toimivat kuin ”hyvin rasvattu kone”. He olivat sisäistäneet tiimityön merkityksen, jokainen tiesi paikkansa ja tehtävänsä kulloinkin päivän aikana, heillä oli esimiehen tuki. Esimiehet tunsivat yksikkönsä henkilökunnan, lapset ja perheet. He tukivat henkilökuntaa vaikeissakin asioissa ja kaikilla oli tunne, että työtä ei tehty yksin. Vahva, tarkasti mietitty pedagogiikka näkyi kaikkialla arjessa.

LOPETUS

Varhaiskasvatus oli laadukasta ja toimi hyvin, kun kaikki puhalsivat yhteen hiileen. Esimiestasolla oli selkeä työnjako ja toiminnanohjaus sekä tulevaisuuden visio oli kirkkaana mielessä, myös luottamus esimiesten ja henkilöstön välillä oli olemassa.

Tämä kertomus on selkeä ihannetarina, joka kertoo koko varhaiskasvatuksen laadusta monella eri laadunhallinnan osa-alueella. Kertomuksesta nousee vahvimmin esiin esimiehen rooli ja vastuu varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Kertomuksesta näkyy, että kirjoittaja on paneutunut vastaukseensa huolellisesti, koska kommentointi on laajaa ja perusteltua. Kertomuksesta kuvastuu kirjoittajan ammatillinen näkemys ja monipuolinen kokonaiskuva varhaiskasvatuksesta, vaikka kertomus on kirjoitettu etäisyyttä ottaen, eikä kirjoittaja itse esiinny kertomuksessa.

Esimiehen rooliin kirjoittaja ottaa vahvasti kantaa, hänen mielestään esimies vastaa arjen sujuvuudesta, rakenteista sekä tuntee omat yksikkönsä, sekä henkilöstön että perheet ja ohjaa varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa. Esimies vastaa hänelle kuuluvista asioista, selkeyttäen arjen työtä, joka näinollen auttaa koko henkilöstöä varhaiskasvatuksen perustyön tekemisessä.

7.2.2 ”Laadukas varhaiskasvatus”

Toisessa esimerkkikertomuksessa, jonka kirjoittaja on nimennyt otsikolla ”Laadukas varhaiskasvatus”, otetaan kantaa varhaiskasvatuksen laatuun ja kerrotaan omista kokemuksista kauhuskenaarion muodossa. Kauhuskenario tarkoittaa tilannetta, jolloin asiat menevät huonoimmalla mahdollisella tavalla. Tämä kertomus ei välttämättä ole kirjoittajan käsitys vallitsevasta varhaiskasvatuksen tilanteesta, vaan tilanne voisi pahimmillaan olla tämä myös Ikaalisissa.

Kertomuksen aloitus eli johdatus kertomukseen ei vielä kerro onko kyseessä ihannetilanteen kuvaus vai kauhuskenaario. Kirjoittaja aloittaa kertomalla yleisesti laadukkaan varhaiskasvatuksen käsitteistä kuten *lapsilähtöisyydestä ja lapsen edusta*.

Orientaatioissa kirjoittaja kertoo kertomuksensa perustuvan omaan kokemukseensa aikaisemmasta työpaikasta. Orientaatio herättelee miettimään puhutaanko nyt kauhuskenaariosta vai ihannetilanteesta, kun kirjoittaja kirjoittaa aikaisemmassa työpaikassa olleen hyvä henki henkilökunnan välillä ja henkilökunnan olleen motivoitunutta. Tämä antaa viitteitä siitä, että tämän hetkinen tilanne ei olisi niin hyvä kuin aikaisemmin on ollut.

Mutkistavaksi toiminnaksi eli kirjoittajan mielestä kertomisen arvoiseksi nostan seuraavan lauseen: *Hyvää henkeä ei näy Ikaalisten varhaiskasvatuksessa. Yhteistyötä ryhmien välillä ei ole*. Tämä viimeistään vakuuttaa, että kyseessä on kauhuskenaario varhaiskasvatuksen tilasta. Kirjoittaja ottaa kantaa vakuuttavin sanoin henkilöstön toimimattomuuteen ja yhteistyön puuttumiseen.

Kuten ensimmäisessäkin esimerkkikertomuksessa tässäkin kertomuksessa arviointiosuudessa kirjoittaja luettelee varhaiskasvatuksen laadukkuuden kriteerejä. Tässä kertomuksessa kriteerit koskevat henkilökuntaa ja millaisia heidän tulisi olla laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttajina. Henkilökunnalta pitäisi kirjoittajan mukaan löytyä *joustavuutta, mukautumiskykyä, kyky nähdä maailmaa lapsen silmin, pitkähermoisuutta, huumorintajuja ja kärsivällisyyttä*. Näiden kriteerien mukaan on mahdollista arvioida onko henkilökunta riittävän ammattitaitoista ja motivoitunutta tuottaakseen laadukasta varhaiskasvatusta.

Kertomus nivoo henkilöstöä koskevat kriteerit yhteen ja liittää ne mielestäni oivallisesti koskettamaan lapsia ja lasten kanssa tehtävää työtä. Jos henkilöstöstä ei löydy näitä ominaisuuksia niin se näkyy suoraan toiminnassa ja lapsissa. Lapset aistivat, jos henkilökunnan välillä on esimerkiksi kitkaa, eivätkä he pidä yhtä linjaa.

Kirjoittaja kokoaa ajatuksensa lopuksi yhteen ja kertoo mitä laadukkaan varhaiskasvatuksen kokonaisuudessaan tulisi olla. Kertomuksesta löytyy useita laadunhallintamallin osalualueita, vahvimmin näkyy henkilöstö varhaiskasvatustoiminnan toteuttajina. Henkilöstön ollessa motivoitunutta ja asennoitunut työhön oikein, toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen tukevat lapsen kehitystä ja tarpeita laaja-alaisesti.

TIIVISTELMÄ	<i>Puhutaan laadukkaasta varhaiskasvatuksesta, lapsilähtöisyydestä ja lapsen edusta. Näiden käsitteiden ympärille koko työn tulee perustua.</i>
ORIENTAATIO	<i>Oma kokemus perustuu aikaisempaan työkokemukseen. Kokemuksen mukaan aikaisemmassa työpaikassa oli hyvä henki henkilökunnan välillä ja henkilökunta oli motivoitunutta, ryhmien välillä tehtiin yhteistyötä.</i>
MUTKISTAVA TOIMINTA (Kiinnostava asia ja kertomisen arvoista)	<i>Hyvää henkeä ei näy Ikaalisten varhaiskasvatuksessa. Yhteistyötä ryhmien välillä ei ole.</i>
ARVIOINTI	<i>Henkilökunnalta puuttuu joustavuutta, mukautumiskykyä, kyky nähdä maailmaa lapsen silmin, pitkähermoisuutta, huumorintajua ja kärsivällisyyttä.</i>
TULOS	<i>En siis tarkoita, että laadukkaaseen varhaiskasvatukseen vaaditaan, että työntekijät saapuisivat työmaalle aina intoa puhkuen valmiina antamaan itsestään kaiken ja opettamaan lapsille kaikki maailman ihmeet, vaan, että laadukkaaseen varhaiskasvatukseen tarvitaan mielestäni tietynlaista pilkettä silmäkulmassa ja edellä mainitsemiani (joustavuutta, mukautumiskykyä, kyky nähdä maailmaa lapsen silmin, pitkähermoisuutta, huumorintajua ja kärsivällisyyttä) asioita henkilökunnassa.</i> <i>Se, että henkilökunta on esimerkiksi joustavaa, vaikuttaa koko henkilökunnan yhteishenkeen ja päivien sujuvuuteen. Henkilökunnan yhteishenki taas heijastuu suoraan lapsiin ja lapset aistivat heti, mikäli henkilökunnan välillä on kitkaa, eivätkä aikuiset pidä yhtä linjaa.</i>
LOPETUS	<i>Laadukas varhaiskasvatus vaatii siis mielestäni oikeaa asennoitumista työhön ja toisiinsa, joka näkyy myös toiminnan suunnittelussa ja tukee lapsen kehitystä tukevan toiminnan toteuttamista ja sen laajaa ja monipuolista mahdollistamista. Kun henkilökunta on motivoitunutta ja haluaa kehittyä ja kehittää toimintaansa, saadaan varhaiskasvatuksesta sellaista, että se tukee lasten tarpeita monipuolisesti.</i>

Tässä kertomuksessa kirjoittaja ottaa kantaa hyvin vahvasti varhaiskasvatuksen laadun tilaan ja syihin miksi se on toimimatonta. Kirjoittaja asettaa omat kokemuksensa edellisestä työstä vertailukohdaksi nykyiseen työpaikkaansa esimerkiksi kertoessaan kuinka edellisessä työpaikassa oli hyvä henki ja nyt hyvää henkeä ei näy. Kirjoittaja ottaa kantaa

esimerkiksi siihen, millaista henkilöstön laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttajina pitäisi olla.

Kertomus kulminoituu paljolti henkilöstön ympärille, millaista henkilökunnan kuuluisi olla, jotta lapsille pystyttäisiin takaamaan laadukasta varhaiskasvatusta. Erityisen tärkeää tästä kertomuksesta on myös nostaa esiin kirjoittajan ajatus, siitä miten henkilökunnan yhteishenki, oli se sitten hyvää tai huonoa, heijastuu suoraan lapsiin. Lapset huomaavat, jos henkilökunnan välillä on kireyttä, eikä yhteistyö suju.

Näiden molempien kertomusten dynamiikka vastaa arjen vuorovaikutusta paremmin kuin pelkkä laadunhallintamallin mukainen luokittelu. Syy-seuraussuhteen kautta tulevat oledukset tehdään näkyviksi. Tämän kaltaista analyysia olisi mahdollista syventää ja jatkaa paljon pidemmällekin, mikä jää tässä tutkimuksessa tekemättä. Yhteenvetona voin todeta, että ihannetarinan esimies ja hänen luottamuksensa henkilökuntaa kohtaan on avainasemassa laadukkaan varhaiskasvatuksen järjestämisessä, kun taas kauhuskenaarion tuottaa toimimaton henkilöstö, jolta puuttuu kyky katsoa toimintaa lapsen näkökulmasta toimien yhteistyössä muiden kanssa.

8 POHDINTA

Pohdinta luvussa käsittelen eettisiä kysymyksiä sekä tutkimuksen luotettavuutta. Lopuksi esittelen tutkimuksen tuloksiin peilaten johtopäätöksiä sekä kehittämisehdotuksia varhaiskasvatuksen laadusta Ikaalisissa. Kehittämisehdotukset ovat syntyneet tulosten pohjalta ja niiden perusteina ovat tuloksista tehdyt havainnot. Hahmottelen myös kehittämis-ehdotusten viemistä käytäntöön.

8.1 Eettiset kysymykset ja luotettavuus

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkija noudattaa yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä ja miettii tarkasti tiedonhankintatavat. Tutkimustyössä tulee noudattaa rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. Näitä toimintatapoja tulee noudattaa myös tulosten tallentamisessa, esittämisessä sekä tulosten arvioinnissa. Tutkimuksessa tulee myös soveltaa tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. (Hyvä tieteellinen käytäntö... 2013, 6.)

Pelkästään tutkimusaiheen valinta on eettinen kysymys. Tutkimusaiheen valinnassa tulee miettiä, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään. Tutkimuksen tulee olla suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskohtaisesti sekä tieteellisen tiedon tavoitteiden mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 26.) Tutkimukselle tarvittavat tutkimusluvut pitää hankkia ennen kuin tutkimuksen voi aloittaa. Muiden tutkijoiden aikaisemmat työt ja saavutukset on otettava asianmukaisella tavalla huomioon ja heidän tekemiin julkaisuihin tulee viitata asianmukaisella tavalla. (Hyvä tieteellinen käytäntö... 2013, 6.)

Näitä edellä kuvattuja tutkimuksen tekemisen hyviä käytäntöjä olen noudattanut tutkimuksessani. Tutkimuksesta olen tehty asianmukaisen tutkimussuunnitelman ja sen perusteella hankkinut tarvittavat tutkimusluvut kohdeorganisaatiolta. Lupaprosessin jälkeen lähdin keräämään tutkimuksen aineistoa. Huolehdin myös, että kirjoittamiskutsuun vastaajat pysyivät nimettöminä, eikä tulosten raportoinnissa pysty päättelemään vastaajien

henkilöllisyyttä. Hirsjärven ym. (2009) mukaan on otettava huomioon tutkimukseen osallistuvien ihmisten anonyymiuden takaaminen, luottamuksellisuus ja asianmukainen aineiston tallentaminen. Erityinen huomio tulee kohdistaa ihmisiin liittyvässä tutkimuksessa; tutkimukseen suostumisessa sekä osallistumisriskien kartoittamisessa. Kunnioittavan kohtelun edellyttämät näkökulmat on otettava huomioon kaikessa ihmiseen kohdistuvassa tutkimustyössä. Raportoinnissa tulee olla totuudenmukainen, eikä se saa olla harhaanjohtava tai puutteellinen, myös menetelmät tulee avata huolellisesti sekä käyttää asianmukaisia lähdeviitteitä. (Hirsjärvi ym. 2009, 26–27.)

"Mikään tutkimusmenetelmä ei ole luotettava tai epäluotettava, vaan luotettavuutta on tarkasteltava tutkittavan ilmiön suhteen." (Metsämuuronen 2006, 268.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuudella tarkoitetaan aineiston käsittelyn ja analyysin luotettavuutta. Luotettavuuskysymykset liittyvät ensisijaisesti siihen tutkimuksen vaiheeseen, jossa siirrytään empiirisestä aineistosta analyysin kautta tulkintaan. Luotettavuuden perustana on tutkimuksen johdonmukaisuus, joka näkyy esimerkiksi selkeänä tekstin jäsentelynä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa myös tutkijan selkeä ja tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta, koskien kaikkia tutkimuksen vaiheita. (Hirsjärvi ym. 2009, 232–233.) Tutkimuksessani olen tarkasti kertonut mitä olen tehnyt eri tutkimuksen vaiheissa ja miten olen päätenyt saatuihin tuloksiin. Aineiston keruuta koskevat olosuhteet olen kertonut selvästi ja totuudenmukaisesti. Laadullisen tutkimuksen aineistoanalyysissä keskeisintä on ollut luokittelujen tekeminen. Olen kertonut luokittelun syntymisen lähtökohdat perusteellisesti ja kertonut luokittelun perusteet.

8.2 Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen henkilökunnan näkemyksiä varhaiskasvatuksen laadusta. Nousseisiin näkemyksiin pohjautuen tarkoitukseni oli miettiä millaisia kehittämistarpeita kertomukset paljastavat. Johtopäätökset ja niiden pohjalta miettimäni kehittämis ehdotukset olen avannut seuraavissa kappaleissa. Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen prosessityön tuloksena on keväällä 2015 luotu uusi visio: ”Hyvinvoiva, leikkivä, avoin ja itseensä luottava lapsi”. Miettiesäni mahdollisia kehittämis ehdotuksia tutkimusten tulosten valossa, on uusi visio kehittämis ehdotustenkin johtavana ajatuksena.

Keskeisimpinä tutkimustuloksina nousivat johtamisen, ammattitaidon, motivaation, hyvän ilmapiirin, tiimityön sekä yhtenevien käytäntöjen merkitys laadukkaana varhaiskasvatuksen takaajina. Näiden lisäksi lasten turvallisuus sekä vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö eli kasvatuskumppanuus nousivat merkittäviksi varhaiskasvatuksen laadun määreiksi. Tuloksissa näkyi hyvin vähän varhaiskasvatuksen ohjausasiakirjojen, kuten varhaiskasvatussuunnitelmien näkyvyys ja merkitys varhaiskasvatuksen laatutekijöinä. Keskeisemmät tulokset ja johtopäätökset näkyvät myös kuviossa 7.

KUVIO 7. Tutkimuksen keskeisimmät tulokset ja kehittämissuhteet

Tulosten perusteella johtamiseen tulee kiinnittää enemmän huomiota. Erityisesti johtamisen ja johtajan tulisi näkyä enemmän varhaiskasvatuksen arjessa, siellä missä varsinaisen kasvatustyö tehdään. Motivoitunut henkilökunta on myös yksi laadukkaana varhaiskasvatuksen takeista. Tässä olisi mielestäni yksi kehittämisen kohde. Miten johtaja lähtee motivoimaan ja kannustamaan henkilöstöä kohti laadukasta varhaiskasvatusta, jonka päämääränä on kasvattaa hyvinvoivia, leikkiviä, avoimia ja itseensä luottavia lapsia? Yhtenä

mahdollisena ehdotuksena voisi olla koulutus johtajille, jossa käsiteltäisiin henkilökunnan motivoimista ja kannustamista.

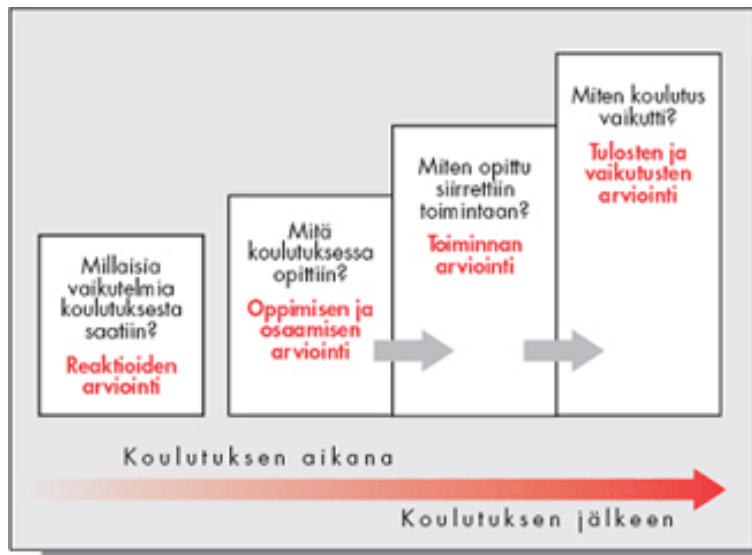
Nykypäivän johtaminen on muutakin, kuin vain paperitöitä ja erilaisia palavereja. On lähdeittävä kehittämään, uudistamaan toimintatapoja ja pysymään muutospöörän kyydissä. Hyvä johtajuus ei vain perustu kokemukseen ja opittuun tietoon vaan yhtenä menestyksen avaimena on kyky johtaa organisaatiota tavoitteellisesti ja yhteisen strategian mukaisesti kohti tulevaisuuden visiota. Tähän vision tavoitteluun on saatava myös henkilöstö osallistumaan. Kertomusten analyysistä nousi myös esiin selkeä vision määrittely. Jokaisella varhaiskasvatuksen työntekijällä on oltava mahdollisuus osallistua ja kantaa kortensa kekoon. Esimiehen oma tahto ja asenne sekä oma esimerkki antavat myös motivaatiota henkilökunnan lähteä kehittämistyöhön mukaan. Laadunhallintamallissakin todetaan että, johtamisen tulee olla osallistavaa ja vuorovaikutteista sekä tavoitteellista (Karvonen 2010, 16). Laadukas varhaiskasvatus vaatii kasvattajilta ja esimiehiltä oikeaa asennoitumista työhön ja toisiinsa. Tämä näkyy toiminnan suunnittelussa ja lapsen kehitystä tukevan toiminnan toteuttamisessa sekä toiminnan laajana ja monipuolisena mahdollistamisena. Kun henkilökunta on motivoitunut ja haluaa kehittyä sekä kehittää toimintaansa, saadaan varhaiskasvatuksessa sellaista, että se tukee lasten tarpeita monipuolisesti.

Tulokset kertovat, että motivoituneella henkilöstöllä ja hyvällä ilmapiirillä on selkeä yhteys toisiinsa, jos työntekijät ovat motivoituneita ja innostuneita omasta työstään, tuo se työyhteisöön tarttuvaa innokkuutta ja yhteistä tapaa toimia. Kertomusten analyysin yhtenä tuloksena näyttäytyi myös henkilöstön yhteishengen, kaikki puhaltavat yhteen hiileen – ajatuksen, merkitys varhaiskasvatuksen laatutekijänä. Tiimityöllä on myös oma osansa varhaiskasvatuksen laatuun. Tiimityön kehittämisen keskeisimmät haasteet liittyvät työnjakoon sekä vastuiden jakamiseen. Henkilökunnan on tiedettävä mitä konkreettisia tavoitteita on asetettu ja mitä jokaiselta kasvattajalta ja tiimiltä vaaditaan niihin pääsemiseksi. Tässäkin kohtaa koko varhaiskasvatusta koskevien tavoitteiden ja vision selkeä avaaminen ja riittävän ajan varaaminen sen läpi käymiseksi ovat kehittämisen kulmakivinä. Henkilökunnalle voisi pitää esimerkiksi koulutusillan, jonka aiheena olisivat varhaiskasvatuksen tavoitteet; mitä ne tarkoittavat ja miten niihin päästään. Esimiehen oma tietämys tavoitteesta ja vision tarkoituksesta johdattavat myös henkilökuntaa toimimaan tavoitetta kohden, koska esimies on kuitenkin viime kädessä vastuussa pedagogisen johtajuuden toteutumisesta. Varhaiskasvatuksen laatu on ennen kaikkea organisaation sisäisen vuorovaikutuksen ja pedagogisen ymmärryksen laatua. Aivan kuten Fonsénkin

(2015) sanoo, parhaimmillaan pedagoginen johtajuus on jaettua vastuuta laadukkaasta varhaiskasvatusta sen eri tasoilla.

Yhdeksi varhaiskasvatuksen laadun takeeksi on noussut ammattitaitoinen henkilökunta. Saman havainnoin on tehnyt Laakso (2008), jonka tutkimuksen mukaan tärkeimpiin laadutekijöihin kuuluu lasten yksilöllinen huomioiminen sekä ammattitaitoinen henkilökunta. Tutkimukseni tuloksista käy ilmi, että erityisesti ammattitaitoisella ja moniammatillisella henkilökunnalla nähdään olevan iso merkitys laadukkaassa varhaiskasvatuksessa. Yhtenä isona kehittämishaasteena olisi koulutusmahdollisuuksien lisääminen ja muuttaminen työntekijälähtöisemmiksi. Tarkoittaen sitä, että työntekijät etsisivät itse itselleen mieluisia koulutuksia ja jakaisivat koulutuksen annin muille työntekijöille. Kehittämishaasteena olisi myös miettiä miten koulutuksille saataisiin lisää vaikuttavuutta ja miten sitä arvioitaisiin. Jokainen työntekijä tarvitsee lisäkoulutusta ja mahdollisuuksia kehittyä työssään. Kuten laadunhallintamallissakin kuvataan, henkilöstöä tulee kehittää ja kouluttaa sekä antaa jokaiselle mahdollisuus kehittyä omassa työssään. Tuloksista kävi ilmi, että on myös hyvän esimiehen ominaisuus ohjata työntekijää kiinnostaviin koulutuksiin. Kertomusten analyysi kertoi myös, että henkilöstön ollessa motivoitunutta ja asennoitunutta työhön oikein tuottaa se parhaan tuloksen lapsen edun nimissä.

Yhdeksi kehittämis ehdotukseksi nostan Kirkpatrickin (1998) määrittämän mallin (kuvio 8) käyttöönottamisen koulutusten vaikuttavuuden arviointiin. Mallin tarkoituksena on auttaa koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Sen tavoitteena on selvittää koulutuksen arvo ja hyöty työyhteisölle. Mallissa vaikuttavuus jaetaan neljään arvioinnin tasoon: reaktioihin, oppimiseen ja osaamiseen, toimintaan sekä tuloksiin ja vaikutuksiin. Henkilökunnan olisi hyvä jokaisen koulutuksen jälkeen miettiä miten koulutus vaikutti omaan työhön ja työtiimiin eri vaikuttavuuden tasoilla.

KUVIO 8. Kirkpatrickin malli (2006) mukaillen Frisk

Tulosten perusteella myös yhteneviä käytäntöjä ja selkeitä työnkuvia kaivataan laaduka-
kaan varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi Ikaalisiin. Tämä liittyy laadunhallintamallissa
osittain johtamisen ja osittain varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnittelun ja järjes-
tämisen osa-alueiden alle. Aineiston keruun jälkeen näihin epäkohtiin Ikaalisissa onkin
jo lähdetty pureutumaan. On lähdetty avaamaan ja selkiyttämään työnkuvia. Työnkuvien
uudelleen kirjoittamista on lähdetty tekemään esimiesten ja vastaavien lastentarhanopet-
tajien työnkuvista. Tämä työ jatkuu edelleen, siihen saakka kunnes kaikkien varhaiskas-
vatuksessa työskentelevien työnkuvat on avattu ja tuotu tähän päivään sekä käyty henki-
lökunnan kanssa läpi.

Kevään aikana Ikaalisten varhaiskasvatuksessa iso kehittämistyö oli myös varhaiskasva-
tuksen prosessien avaaminen. Kehitystyöhön osallistuivat lapset, lasten huoltajat sekä
koko henkilöstö. Työn tuloksena avattuina on kolme eri varhaiskasvatuksen prosessia;
asiakkuuden syntyminen varhaiskasvatuksessa, varhaiskasvatuksen pedagoginen arki
sekä pedagoginen johtaminen. Prosessien läpikäyminen ja avaaminen jatkuu edelleen.
Myös huoltajille on vanhempainilloissa avattu prosessityön tuloksia. Uusien asioiden
käytäntöön saattaminen on hidas, mutta vaivan arvoinen prosessi.

Vastauksissa nousi vahvasti esiin kasvattajien avoin ja luottavainen suhde lasten vanhem-
piin tai muihin huoltajiin. Vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, kasvatuskumppa-
nuutta, painottaa myös voimaan astunut uusi laki. Kasvatuskumppanuus on noussut myös

Laakson (2004) ja Palviaisen (2007) tutkimuksissa esiin varhaiskasvatuksen yhtenä merkittävänä laatutekijänä. Palviaisen tutkimuksessa kuten omassanikin nousee yhdeksi kehittämishaasteeksi vanhempien osallistuminen toiminnan suunnitteluun.

Lasten huoltajille tulee antaa mahdollisuus olla mukana toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Laadunhallintamallin mukaan huoltajien osallisuus pohjautuu molemminpuoliseen arvostukseen. Miten yksiköt käytännössä lähtisivät toteuttamaan huoltajien osallisuutta? On kuitenkin esimiehen ja henkilöstön vastuulla järjestää riittävästi aikaa lasten huoltajille tulla keskustelemaan tai tutustumaan lasten arkeen. Kasvattajien kanssa käytävien varhaiskasvatuskeskustelujen lisäksi isona asiana on avoin keskustelu ja kokemusten jakaminen yhdessä muiden vanhempien kanssa. Varhaiskasvatusyksiköt voisivat järjestää yhteisiä teemailtoja tai illanviettoja perheille, jotka kannustaisivat perheitä ja huoltajia tutustumaan toisiinsa ja yhdessä miettimään mahdollisuuksia osallistua lastensa varhaiskasvatukseen. Myös vanhempainyhdistysten perustaminen voisi olla yksi avain huoltajien osallisuuden lisäämiseen. Laadunhallintamallissa (Karvonen 2010, 19) yhdeksi mahdollisuudeksi osallisuuden toteuttamiseksi on nostettu asiakaskyselyiden säännöllinen järjestäminen ja niistä saatujen vastausten arviointi sekä niiden perusteella toiminnan kehittäminen. Jatkossa Ikaalisissa tulisi miettiä miten säännölliset asiakaskyselyt toteutetaan.

Toiminnan kehittämiseksi voisi myös lähteä miettimään vaihtoehtoja Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatuksen muodoille. Tällä hetkellä ei ole esimerkiksi avointa varhaiskasvatusta ollenkaan. Vastauksista nousi esiin varhaiskasvatuksen suunnittelusta ja järjestelyistä puhuttaessa perheiden mahdollisuus myös avoimeen varhaiskasvatukseen. Avoin varhaiskasvatus on monipuolista lapsille ja perheille suunnattua toimintaa. Kuntakohtaisesti vaihtelee millaisia varhaiskasvatuksen palveluja kunnat tarjoavat. Useat kunnat tarjoavat lapsille ja heidän perheilleen päivähoitopaikkojen lisäksi monipuolisia avoimia varhaiskasvatuspalveluja. Näillä palveluilla on tarkoitus tukea lapsen ja koko perheen hyvinvointia. Avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin kuten avoimeen päiväkotitoimintaan tai kerhotoimintaan lapsi ja perhe voivat osallistua viikoittain tai jopa päivittäin, perheen tarpeesta riippuen, osallistuminen voi olla myös satunnaista. (Avoin varhaiskasvatus 2015.)

Varhaiskasvatuksen turvallisuus on aihe, joka puhuttaa aina. Lähes jokaisessa vastauksessa turvallisuus mainittiin. Turvallisuus on kuitenkin käsite, joka voidaan ymmärtää monella eri tavalla. Useimmiten turvallisuudella tarkoitetaan fyysistä turvallisuutta eli

leikkivälineiden, pihojen ja tilojen turvallisuutta. Turvallisuus tarkoittaa kuitenkin sekä lapsen fyysistä että psyykkistä turvallisuutta, kokonaisuutena koko varhaiskasvatusympäristön turvallisuutta. Kuten laadunhallintamallissakin (Karvonen 2010, 18.) todetaan, lapselle tulee taata hyvä päivä, jonka aikana lapsi tuntee olonsa turvallisiksi. Yksi tärkeimmistä lapsen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä on turvallinen kasvu- ja kehitysympäristö. Lapsi voi hyvin, kun hänen lähellään on aikuisia, joihin voi luottaa ja joilta saa tarvitsemansa tuen. Tarvitaan myös aikuisen asettamia rajoja sekä huolenpitoa, jotta lapsen tunnetaidot sekä sosiaaliset taidot kehittyvät myönteiseen suuntaan. (Hurme & Kyllönen 2014, 9.) Ikaalisissa varhaiskasvatuksen henkilöstö on jo aloittanut tunne- ja turvataitojen käsittelyn. Turvassa! -kirja (Hurme & Kyllönen 2014) on ollut niin sanottuna lukupiirikirjana ja sen työstö on kesken. Edelleenkin näkisin tarpeelliseksi jatkaa kirjan käsittelyä, koska niin monesta vastauksesta nousi turvallisuus yhdeksi isoksi laadukkaan varhaiskasvatuksen määreeksi.

Ikaalisissa käynnistyy vielä tämän vuoden puolella Uusi Ikaalinen – hanke. Varhaiskasvatus on mukana omana vastualueenaan ja tarkoitus on lähteä kehittämään varhaiskasvatustoimintaa vastaamaan vielä paremmin nykypäivän haasteisiin. Yhteisenä isona tavoitteena on Uusi Ikaalinen, joka on elinvoimainen kaupunki ja pärjää kilpailukykyisenä tulevaisuudessakin. Olen itse lähdössä kehittämishankkeeseen mukaan. Uskoisin, että tutkimukseni tuloksista voimme myös miettiä mahdollisia kehittämiskohteita varhaiskasvatuksen osalta ja tutkimukseni voi viedä kehittämishankkeeseen varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemystä laatuajattelusta.

Kokoan pohdintani laadun kehittämisestä lopuksi Mauri Åhlbergin (1997) ajatuksiin kehittämistyöstä. Laadunkehittämisen tulee olla jatkuvaa kaikkialla yhteiskunnassa. Ei ainoastaan yritysorganisaatioissa, vaan myös valtion ja kuntien organisaatioissa koulut ja varhaiskasvatuskin mukaan lukien. Ajattelutapa jatkuvaan laadunkehittämiseen ja välineet sen toteuttamiseen tulisi oppia omaan elämään soveltaen jo varhain.

LÄHTEET

- Alila, K. 2011. Lapsen arki ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa. Mitä varhaiskasvatuksen väitöskirjat kertovat? Luento. Varhaiskasvatusmessut 7.10.2011. Helsinki. Luettu 22.9.2015. <http://slideplayer.biz/slide/1916979/>
- Alila, K. 2013. Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Tampereen Yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Väitöskirja.
- Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Luettu 21.12.2014. http://www.metodix.com/fi/sisallys/01_menetelmat/gfx/gfx_tutkimisen_taito/sisalto
- Avoim varhaiskasvatus. 2015. Luettu 2.10.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>
- Burr, V. 2004. Sosiaalipsykologisia ihmiskäsityksiä. Vainonen, J. (suom.) Tampere: Vastapaino.
- Erkkilä, R. 2005. Narratiivinen kokemuksen tutkimus: koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa Perttula, J. & Latomaa, T. (toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Tartu: Guttenberg AS.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Estola, E., Alila, K. & Kinos, J. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmän tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luettu 22.9.2015. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr12.pdf?lang=fi>
- Fonsén, E. 2014. Pedagoginen johtajuus varhaiskasvatuksessa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Väitöskirja.
- Frisk, T. n.d. Arviointi. Luettu 2.10.2015. <http://www.educa-instituutti.fi/palvelut/arviointi.php>
- Heikkinen, H. 2001. Narratiivinen kertomus - todellisuus kertomuksena. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heinämäki, L. 2006. Varhaista tukea lapselle – työvälineenä kehittämisvalikko. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 62. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.painos. Helsinki: Tammi.
- Hujala, E. & Parrila-Haapakoski, S. 1998. Näkökulmia laadun arviointiin varhaiskasvatuksessa. Oulun Yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus.

Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L. & Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. 2.painos. Oulun Yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus.

Hurme, K. & Kyllönen, T. 2014. Turvassa! Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin. Juva: Bookwell Oy.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 2013. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki. Luettu 17.9.2015.
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Hyvärinen, M. 2006. Kerronnallinen tutkimus. Luettu 29.12.2014.
http://www.hyvarinen.info/material/Hyvarinen-Kerronnallinen_tutkimus.pdf

Kalliala, M. 2012. Varhaiskasvatuksen asiantuntija: Päivähoidon laatu vaihtelee luvattoman paljon. Suomen Kuvalehti. 18.2.2012.

Karvonen, J. 2010. Laadunhallinta opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Suomen kuntaliiton julkaisuja.

Kirkpatrick, D.L. 1998. Evaluating Training Programs: The Four Levels. 3. painos. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers, Inc.

Kärby, G. 1992. Kvalitet i pedagogiskt arbete med barn. Stockholm: Grafisk Studio Ring.

Laakso, P. 2008. Varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen seudullisella yhteistyöllä. Tampereen Yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Labov W & Waletzky J. 1967. Narrative analysis. Teoksessa Helm, J. (toim.) 1997. Essays on the verbal and visual arts. Seattle: University of Washington Press, 12–44.

Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp.

OAJ – Opetusalan Ammattijärjestö. 2015. Varhaiskasvatuslaki. Luettu 30.9.2015.
<http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki>

Ojanen, K. 2008. Varhaiskasvatuksen laadun arviointi ympärivuorokautisessa päivähoidossa. Tampereen Yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Palviainen, T. 2007. ”Karuselli pyörii, lapset siinä hyörii” Tutkimus vuorohoidon arjesta henkilöstön näkökulmasta tarkasteltuna. Jyväskylän Yliopisto. Varhaiskasvatustieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Pitko, M. 2011. Johdanto laadunhallintaan ja ISO 9000 –standardeihin. Kalvosarja oppilaitoksille. Suomen Standardisoimisliitto SFS ry. Luettu 16.9.2015.
<http://www.sfsedu.fi/files/126/KalvosarjaoppilaitoksilleISO9000versioSFSedusivustolle.pdf>

Portell, T. & Malin, M. 2007. Taustaa varhaiskasvatuksen laatukatsaukselle. Helsinki: Stakes.

Pyökkimies, M. 2009. Lasten osallisuus suomalaisissa varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Ruokalainen, R. & Alila, K. (toim.) 2004. Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I. & Taggart, B. 2003. Effective Pre-School Education (EPPE). Technical Paper 12. The Final Report. University of London. Institute of Education.

Tauriainen, L. 1992. Varhaisvuosien erityiskasvatuksen näkökulma laatuun. Luettu 14.9.2015. <https://www15.uta.fi/kirjasto/nelli/verkkoaineistot/kasv/tauriainen.pdf>

Tiivistelmä varhaiskasvatuslain ensimmäisen vaiheen keskeisistä muutoksista. 2015. Luettu 15.9.2015. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/liitteet/Vaka1_liite.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia. 2009. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:28. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Varhaiskasvatuslaki. 19.1.1973/36.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56. Saarijärvi: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Vilkko, A. 1997. Omaelämänkerta kohtaamispaikkana. Naisen elämä kerronta ja luenta. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 663. Tampere: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Åhlberg, M. 1997. Jatkuva laadunparantaminen korkeatasoisena oppimisena. Kasvatus-tieteiden tiedekunnan tutkimuksia 68. Joensuun yliopisto. Joensuu: Itä-Suomen yliopiston kirjasto.

LIITTEET

Liite 1. Kirjallisuuskatsauksen sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Valitut tutkimukset on julkaistu vuosien 2004–2014 välisenä aikana	Ennen vuotta 2004 julkaistut tutkimukset
Vähintään YAMK -tasoiset tutkimukset	Hankkeet tai hankeraportit
Koko teksti saatavilla maksuttomasti	Julkaisua ei ole saatavilla kokonaisuudessaan
Tutkimusten julkaisukieli on suomi tai englanti	Julkaisukieli on muu kuin suomi tai englanti
Eri metodein tehdyt tutkimukset	
Tieteelliset artikkelit	
Laadunarvioinnin pistemäärä vähintään 14 (max pisteet 20)	

Liite 2. Kirjallisuuskatsauksen haut

Tietokanta	Asiasanahaku Varhaiskasvatus AND laatu 5.12.2014	Vapaasanahaku Varhaiskasv? AND laa? 5.12.2014	Vapaasanahaku child daycare and quality 5.12.2014	Otsikon perusteella valitut	Tiivistelmän perusteella valitut	Koko tekstin mukaan valitut
MELINDA	95	76		20	3	3
ARTO	21	46		5	1	1
ERIC			25	5	0	0
Yhteensä	N = 116	N = 122	N = 25	N = 25	N = 4	N =4

Liite 3. Kirjallisuuskatsauksella valitut tutkimukset

Tutkimuksen tekijät, julkaisuvuosi, tutkimuksen nimi, taso, tieteenalan ja julkaisumaa	Tutkimuksen tarkoitus	Metodi	Aineiston keruu – ja analysointimenetelmä	Keskeiset tulokset
Laakso, Paula 2008 Varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen seudullisella yhteistyöllä pro gradu -tutkielma Kasvatustiede Suomi	Kartoittaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja lasten vanhempien mielipiteitä varhaiskasvatuksen laadun nykytilasta ja kehittämiskohteista sekä tarkastella seudullisen yhteistyön nykytilaa ja päivähoiton kehittämiseen vaikuttavia tekijöitä.	Deskriptiivinen survey-tutkimus	Kyselylomake strukturoituja kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä Analysointi kvantitatiivisesti SPSS – ohjelmalla ja kvalitatiivisesti sisällönanalyysillä	Varhaiskasvatuspalvelujen vahvuus on monipuolisuudessa. Työntekijöiden mielestä tärkeimpiä laadutekijöitä olivat lasten viihtyminen ja yksilöllinen huomiointi sekä ammattitaitoinen henkilökunta
Ojanen, Kaisa 2008 Varhaiskasvatuksen laadun arviointi ympärivuorokautisessa päivähoitossa pro gradu -tutkielma Kasvatustiede Suomi	Selvittää minkälaisena eri toimijat kokevat ympärivuorokautisen päivähoiton laadun ja onko eri toimijatasoilla eroja laadun kokemisessa.	Arviointitutkimus Kvantitatiivinen tutkimus	Laadunarviointi -kyselylomake Kvantitatiiviset analysointimenetelmät	Havaittiin ympärivuorokautisen päivähoiton vahvuudeksi välilliset tekijät. Eri-tyisesti vanhempien ja henkilöstön yhteistyö ja henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat koettiin laadukaiksi. Kehittämishaasteeksi vastaajat kokivat puitetekijät; sijaistilanteen ja tilojen tehokkaan hyödyntämisen.

Alila, Kirsi 2013 Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu Väitöskirja Suomi	Tuottaa uutta tietoa laadun määrittelystä ja laadun käsitteelle annetuista merkityksistä päivähoitoa ja varhaiskasvatusta ohjaavissa valtakunnallisissa sosiaalihuollon asiakirjoissa	Laadullinen tutkimus	Aineisto koostuu keskeisistä varhaiskasvatuksen normi- ja informaatio-ohjaavista valtakunnallisista asiakirjoista vuosina 1972–2012 Menetelmänä sisällönanalyysi ja systemaattisen analyysin sovellus	Varhaiskasvatuksen ohjauksessa löytyy ohjaustyhjiöitä. Tällöin epäselvää on ollut kuka ohjaa, mihin suuntaan mennään ja millä menetelmillä ohjataan. Laatu käsitteenä ei usein kiinnittynyt selkeästi mihinkään, vaan laadusta puhuttiin yleisellä tasolla. Tutkimus osoittaa varhaiskasvatuksen laatupuheen kokonaisvaltaisemman jäsentämisen ja sitä kautta laadun kehittämisen laaja-alaisuuden tarpeen.
Palviainen, Tiina 2007 “KARUSELLI PYÖRII, LAPSET SIINÄ HYÖRII” Tutkimus vuorohoidon arjesta henkilöstön näkökulmasta tarkasteltuna pro gradu -tutkielma Kasvatustiede Suomi	selvittää ja kartoittaa henkilökunnan käsityksiä ja kokemuksia vuorohoidon nykyisestä tilanteesta Suomessa	Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus	Kyselylomake ja teema-haastattelut Kvalitatiivinen sisällönanalyysi ja kvantitatiivinen sisällön erittely	Vuorohoidossa on käytössä paljon hyviä toimintatapoja, jolla lapsen hyvinvointia pyritään lisäämään, esimerkiksi kasvatuskumppanuus, työn ennakointi, lapsen turvallisuuden tunne, yksilöllinen huomiointi, sosiaaliset suhteet sekä monipuolinen toiminta

Liite 4. Kirjoittamiskutsu

Hei varhaiskasvattaja!

Tervetuloa kirjoittamaan kertomuksia Ikaalisten varhaiskasvatuksesta!

Olen Hanna Saine ja opiskelen Tampereen ammattikorkeakoulussa ylempää AMK tutkintoa, sosiaali- ja terveystieteiden kehittämisen ja johtamisen koulutusta. Koulutus on ollut mielenkiintoinen ja tuonut paljon ajatuksia omaan työhön. Nyt on aika aloittaa opinnäytetyön tekeminen. Olen tekemässä tutkimusta Ikaalisten varhaiskasvatuksen laadusta ja tarkoituksena on selvittää henkilökunnan näkemyksiä siitä mitä laadukas varhaiskasvatus on ja mitä se ehdottomasti ei ole.

Kutsun sinut kirjoittamaan kertomuksia Ikaalisten varhaiskasvatuksen ihannetilanteesta sekä kauhuskenaariosta omasta näkökulmastasi varhaiskasvattajana.

Kirjoitustyyli on täysin vapaa. Kertomuksesi voi olla juuri sen mittainen ja tyylinen kuin itse haluat. Tärkeintä on vapaamuotoinen kerronta ja omat näkemyksesi. Voit kirjoittaa Ikaalisten varhaiskasvatuksen tulevaisuudesta ihannetilanteen tai kauhukertomuksen muodossa. Halutessasi voit kirjoittaa myös molemmat versiot. Kertomus voi olla realistinen kuvaus tai voit käyttää vapaasti mielikuvitustasi. Kertomus voi olla myös kuvaus yhdestä hyvästä tai huonosta päivästä omassa työssäsi.

Saat kirjoittaa rauhassa omalla ajallasi, mutta tähän voit käyttää maksimissaan yhden tunnin työajastasi jonain päivänä. Ylityöksi ei kirjoittamista omalla ajalla kuitenkaan lasketa.

Voit kirjoittaa nimettömänä tai nimelläsi. Kirjoittajien nimet pysyvät vain minun tiedossani ja tutkimustuloksia raportoidessa poistan kirjoittajan tunnistamisen mahdollistavat yksityiskohdat. Sähköpostitoimituksessa lähettäjän osoite jää vain minun tietooni.

Valmiin kertomuksen tai kertomukset voit lähettää:

sähköpostilla osoitteeseen xxx

postittaa sisäisessä postissa xxx

postittaa kotiosoitteeseen xxx

Palautathan kertomuksesi maanantaihin 9.3.2015 mennessä.

Mitä enemmän kertomuksia saan, sitä vahvemmin varhaiskasvattajien ääni kuuluu laatukriteereitä mietittäessä. Toivon siis mahdollisimman monen teistä innostuvan kutsusta ja ryhtyvän kirjoittamaan!

Ystävällisin terveisin ja kertomuksia odotellen, Hanna

Liite 5. Kirjoittamiskutsun muistutus

Hei!

Olettehan saanut minulta postia, kutsun kirjoittamaan kertomuksia varhaiskasvatuksen laadusta meillä Ikaalisissa?

Nyt olisi aika laittaa kynät tai näppäimistöt laulamaan ja kirjoittaa kertomus, lyhytkin kuvaus omista näkemyksistäsi riittää.

Tutkimuksen kannalta olisi tärkeää saada mahdollisimman monen varhaiskasvattajan ääni kuuluviin. Muistathan, että tähän on mahdollista käyttää tunti työaika työhön sopivana ajankohtana.

PS. Laitan kutsun vielä liitteeksi.

Toivoisin saavani kertomuksesi viimeistään maanantaina 9.3.
terveisin,

Hanna